

časopis slovenskih delavcev

št. 35

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon
311-956, 313-942
Naročnina
in prodaja 321-255
Telefaks 317-298
Naslov:
ČZP Enotnost
Dalmatinova 4,
Ljubljana

Ljubljana, 28. avgusta 1992, št. 35, letnik 51, cena 80 SIT

O bednem životarjenju predvsem delavk v tekstilni in usnjarski industriji pišemo na 5. strani

V usnjarskopredelovalni in tekstilni industriji Slovenije dela skoraj 60.000 ljudi, seveda daleč največ žensk. Njihova produktivnost je zaradi dolgoletnega konkurenčnega boja izredno visoka. Kar recimo, da predvsem zato, ker garajo kot črna živina!

- Redna upokožitev na delovnem mestu v teh panogah je izjema.
- Stopnja invalidnosti je nadpovprečna.
- Prekvalifikacija je skoraj nemogoča...

Vse njihove težave bi skoraj lahko strnili v formulo: **Visoka produktivnost = nizek dohodek = bedno plačilo + garanje + delo žensk v več izmenah.**

Pri izgubi službe se razkrinka tudi sicer proklamirana enakopravnost – ženske težje dobijo delo.

BRANKA NOVAK, sekretarka ROS teh dejavnosti, je povedala, da je domala vse, kar delavke

JUTRI BO PREPOZNO

in delavci dajejo, nadpovprečno, kar bi pa morali dobivati, je pod povprečjem. Kolektivne pogodbe, čeprav sklenjene z velikim razumevanjem Svobodnih sindikatov za težak položaj obeh panog, so samo še papir:

»V enem slabših podjetij v Ljubljani je poprečni zaslužek v polletju bednih 7.700 tolarjev! Kolektivne pogodbe so izpolnjene 40- do 50-odstotno. Poprečni zaslužek v panogah je dobrih 20 tisočakov in krepko zaostaja za povprečjem v gospodarstvu.

Plače zamujajo tudi dva ali tri mesece, dan plačila praviloma ni znan, še miloščino delijo na različne bone in regrese za menze...

Ni socialnih programov, ni pravne varnosti, vodilni imajo veliko oblast, pa nobene odgovornosti, zato njih in vlado in druge institucije resno opozarjamo:

JUTRI BO PREPOZNO!

ŽENSKE ŠE DANDANAŠNJI IZKORIŠČAJO

Iz vsebine

DELAVCI HIDROMETALA STAVKAJO IZ OBUPA

5. stran

ODVRŽENI IN POZABLJENI

Gradbeno podjetje Grosuplje in SCT sta po končanem triletnem šolanju v Ljubljani pustila 25 mladih fantov iz vojnih področij v Bosni in deloma na Hrvaškem, naj se sami znajdejo, kot vedo in znajo. Pri tem jim največ pomaga njihov nekdanji vzgojitelj Metod Škerjanec.

O neusmiljenju in požrtvovalnosti pišemo na 10. strani

DE, sreda, 14⁰⁰

Odprto pismo slovenski javnosti

Med številnimi napadi na predsednike predsedstva, parlamenta in vlade Republike Slovenije predstavljajo blatenja dr. Janeza Drnovška v zadnjih dneh izbruh primitivizma najslabše vrste. To zastruplja politične razmere in odvrača od reševanja aktualnih gospodarskih, razvojnih in socialnih težav. Spoštovanje civilizacijskih standardov kulturnega političnega dialoga je vedno ločevalo akterje slovenske pomladi od trobil jugoslovankega unitarizma in velikosrbstva. Zato je retrogradno in žalostno, da se tisti, ki so prispevali pomemben delež k slovenski suverenosti, danes srečujejo s hujšimi žalitvami kot v času, ko so se upirali velikosrbski ofenzivi.

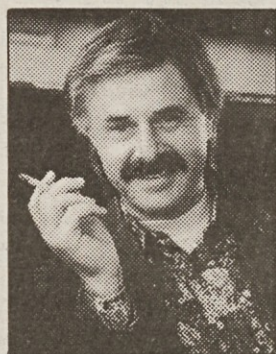
Ne glede na to, kako kdo gleda na posamezne poteze dr. Drnovška v preteklosti, na sedanjo vlado in uspešnost njenega predsednika, na politično usmeritev strank, ki ju podpirajo itd., ne bi smel pozabiti na kriterije etike in elementarnega okusa pri obračunavanju s političnimi nasprotniki. Toliko bolj, ker se dr. Drnovšek v svoji politični karieri ni nikoli posluževal podobnih sredstev. In ker se približujejo volitve, na katerih hočejo ljudje izbirati med alternativnimi razvojnimi programi in njihovimi ustvarjalnimi nosilci. Namesto tega se jim vsiljuje politiki, ki štejejo za svoje edino poslanstvo, da si vsak teden izmislijo bolj podlo in nesmiselno obsodbo na račun svojih tekmecev, medtem ko o njihovem pozitivnem programu za spreminjanje razmer ni ne duha ne sluha.

Mogoče je razumeti, da je izguba oblasti prizadela tiste, ki so menili, da so jo osvojili za dolga obdobja in je postala njihova trajna last. Toda pred dvema letoma je prenovitveno jedro dotedanje oblasti pokazalo, da je mogoč časten sestop z oblasti, prejšnja opozicija pa, da je mogoča kritika vlade brez laži, podtikanje in kršitev civilizacijskih standardov parlamentarne demokracije. Tole pismo naj bo zato protest zoper nezaslišano divjanje proti političnim konkurentom. In preprosto sporočilo javnosti, da SDP ni med tistimi, ki se privoščljivo naslanjajo, ko nekoga v nasprotju z ustavnim načelom o domnevi nedolžnosti pribijejo na sramotilni steber. Proti temu smo ne le v primeru predsednika vlade, ampak vedno, ne glede na to, ali gre za političnega zaveznika ali nasprotnika, in ne glede na to, na kateri strani politične scene, na oblasti ali v opoziciji je bil, je ali bo. Takšno politično držo nameravmo ohraniti tudi, če se ji režiserji sedanjih blatenj političnih konkurentov ne bodo znali odpovedati.

Ljubljana, 26. 8. 1992

Dr. Ciril Ribičič,
predsednik SDP Slovenije

DIREKTORJU PLUTALA USTRELILI PSA 11. stran

Piše: Ciril Brajer

KAKO NAS VARAJO

NAJPREJ JE BILA BESEDA, uči, krščanski nauk. Nihče pa nas še ni podučil, ali je bila prej kura ali jajce. Le zdrava pamet pravi, da oboje pred besedo!

Kaj je potemtakem z besedami politične propagande, ki nas zasipa pred volitvami? Prazen ništrc, besede tisoč in tisočkrat napiše besedo »piščanec«, pa boste videli, ali bodo njegovi otroci potem kaj bolj siti.

Nixon je njega dni ustanovil komisijo, ki je proučevala vpliv pornografije na spolne delikte. Njeni strokovnjaki so lahko ugotovili le to, da morda malce spodbuja zgolj – onanijo. Pornografija (ne politična, tista bolj čista) potemtakem ne more spodbujati nasilnega spolnega ravnanja. Logično je, da se je le-to v človeških možganih rodilo pred pornografijo.

Kam torej uvrstiti najbolj odmevne cvetke slovenske predvolilne politične propagande, podtikanja v Janševih Premikih, packarije z Levstikom in okoli njega, Grosovo nečedno gonjo proti Drnovski, Starmanovo mlatenje prazne slame? Ker beseda ni tista, ki predstavlja stvar, bi morali vse to enostavno preslišati, spregledati.

Toda naši možgani so načrtno pokvarjeni, naš smisel za bistvo namerno zblojen. Vse več besed o neki stvari namreč ni drugega kot voda na mlin poklicnih propagandistov te ali one vrste.

Ljudje pač nasedamo dolgoletni in vztrajni prevari propagandistov in jim omogočamo, da vlečejo za nos prav vso današnjo civilizacijo – pa naj se to v teh tržnih časih še tako pregrešno sliši. Končno se je kapitalistični sistem, ki dandanašnji sloni prav na propagandi, razvil pred televizijskim marketingom. Je to sploh mogoče?! Zamislite se!

Vsaka propaganda je torej prevara, poigravanje z našo pokvarjeno zavestjo oziroma podzavestjo. Pred politično propagando v naši deželici pa bi si morali ušesa še posebej zaliti z voskom, oči zavezati z najbolj črno ruto in enostavno vključiti druge čute. Predvsem pa možgane.

Ce je torez razglabljanje na videz zapleteno, vam ponujam prav enostavno rešitev. – besede političnih propagandistov raje štejte, kot da bi jih poslušali, brali, ponavljali. Potem jih spremenite v denarce, premislite, koliko bolj pametnih stvari bi se dalo z njimi postoriti, in že imate v rokah volilni ključ – več glasov stranki z manj politične propagande!

DOBER GOSPODAR MISLI NA JUTRI!!!

Že danes si priskrbite, kar boste potrebovali prav kmalu:

ROKOVNIK – PRIROČNIK '93

- da boste točno vedeli kdaj in kje,
- da boste imeli vse zapisano,
- da boste z njim obdarili partnerje, izkazali pozornost do svojih članov, ga dali v zalogo za požrtvovalno delo,
- ker ga preprosto morate imeti.

V prednaročilu je cena zelo ugodna: SAMO 700 SIT, za večje količine pa nudimo poseben popust.

Vaša naročila sprejemamo na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefon: (061) 321-255.

D. S.: Ne pozabite – za dober nakup ni nikoli prezgodaj!!!

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo izvod(ov) ROKOVNIKA–PRIROČNIKA ZA LETO 1993.

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Naročeno, dne:

Žig

Podpis naročnika

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju

Sanacija Slovenskih železarn

V vse težjih gospodarskih razmerah se v Svobodnem sindikatu na vseh ravneh najbolj ukvarjamo s socialnim in materialnim položajem zaposlenih. Sem pa nedvomno spada tudi sanacija Slovenskih železarn, o kateri je koordinacijski odbor Slovenskih železarn razpravljal v petek, 24. avgusta letos.

Težave pri poslovanju sistema Slovenskih železarn segajo že vsaj nekaj let nazaj. Železarji se prav dobro zavedamo, da je problem sanacije velik, da smo in bomo na ta ali oni način velik del grenkobe morali občutiti in prenesti sami. Svoj pristanek k podzavljenu smo dali zato, ker smo videli v izvajanju sanacijskega programa ohranitev velikega dela delovnih mest in s tem zagotovljeno socialno varnost ter z narodnogospodarskega vidika smiselnost tega dejanja. V nobenem primeru pa se ne moremo strinjati, da država sedaj vidi sanacijo v prodaji. Nedopustnost prodaje je tudi v tem, da se prodajamo zgolj zaradi poceni delovne sile. Ne smemo pozabiti, da so železarne dale državi veliko.

Tudi zato pričakujemo podporo vlade, zavečajoč se, da je tuji kapital Sloveniji potreben. S tega vidika nimamo nič proti privabljanju tujega kapitala. Nesmiselno pa bi bilo tujcem prodajati tovarne po načelu »kar bo, pa bo«, ne da bi odgovorne dejavnike kaj preveč skrbele posledice tako za narodno gospodarstvo kot za zaposlene v prodanih tovarnah. Tu mislimo tudi na parlament.

Zato moramo slovensko javnost ponovno seznaniti s svojimi najpomembnejšimi stališči do nekaj ključnih vprašanj, ki jih mislimo zagovarjati tudi v prihodnje v primeru sanacije, t.j. dokapitalizacije oz. prodaje.

Odločno smo proti večinskemu deležu tujcev pri dokapitalizaciji ali prodaji, ne glede na to, če gre za dokapitalizacijo celotnih železarn, posameznega podjetja ali proizvodnega programa, saj je s tem neposredno povezano tudi vprašanje solastništva in soupravljanje delavcev, ki so to lastnino ustvarili.

Smo proti odtujevanju družbene lastnine, dokler ni znan delež delavcev z upoštevanjem razlike med plačami in drugimi osebnimi prejemki, ki delavcem pripadajo po panožni kolektivni pogodbi, ter plačami in osebnimi prejemki, ki so bili delavcem izplačani.

Zaradi lastninskega preoblikovanja nobeno podjetje ne sme prenehati poslovati, prav tako ne sme samo zaradi lastninjenja noben delavec izgubiti dela.

Pri razpisu za dokapitalizacijo sistema Slovenskih železarn je potrebno upoštevati ponudbe, ki bodo maksimalno zaščitile delovna mesta in socialni položaj zaposlenih.

Tomaž Majer
koordinacijski odbor
sindikata Slovenskih železarn

»Naredite mi to deželo spel nemško!«

Najbrž nam je zgornja zahteva vsem bolj ali manj znana. Znano nam je tudi to, da so se temu naši očeti uprli in za to tudi žrtvovali svoja življenja.

Gotovo vse to, kar danes počnemo, na prvi pogled ni videti tako, kot je bilo takrat, pa vendar! S tujim kapitalom prihaja tudi tuja moč in jezik. Vsa korespon-

Izmišljotine

Spoštovani gospod urednik, zelo bom vesel, če boste v našem DE objavili, kaj počenja KNSS, saj to presega vse meje dobrega okusa:

Gospod Bogomir Ličof in kakšen posameznik iz slovenskega vodstva sindikata KNSS me s svojimi polemičnimi prispevki skoraj vedno presenetijo, žal, v negativnem smislu. Takšno negativno presenečenje sem doživel, ko sem v sredo, 19. 8. 1992 v »Delu« prebral prispevek g. Ličofa »Samovolja na Jesenicah«, kjer med drugim piše: »Edini, ki zaposluje v občini Jesenice, je borza dela v okviru sindikata neodvisnost – KNSS.« Da je ta trditve tendenciozna, lahko bi rekel lažna, nam dokazujejo naslednji podatki:

Iz julijske informacije Republiškega zavoda za zaposlovanje – Enota Kranj, je razvidno, da je bilo v prvem polletju letošnjega leta v jeseniški občini 91 osebam prekinjeno izplačevanje denarnih nadomestil ali denarnih pomoči med brezposelnostjo, ker so se vključile v delo (42 jih je sklenilo delovno razmerje za nedoločen čas, 41 za določen čas, nekaj jih je ustanovilo podjetje ali obrt oziroma so kapitalizirali denarno nadomestilo).

Iz tega poročila je tudi razvidno, da se je v tem obdobju 78 mladih ljudi vključilo v pripravništvo, 33 oseb v javna dela, 24

oseb se z izobraževanjem oz. usposabljanjem pripravlja na zaposlitev in podobno.

Takšne in drugačne izmišljotine kot na primer tudi, da ima sindikat Neodvisnost KNSS na Gorenjskem 35000 članov, po moji presoji le škodujejo ugledu sindikata Neodvisnost KNSS. Če presoja ni točna, bom zadovoljen, če bo sindikat Neodvisnost KNSS na Gorenjskem vendar enkrat pošteno navedel, koliko članov združuje.

Sicer pa je iz podatkov razvidno, da jeseniška borza dela v okviru KNSS ni edina, ki dela na občutljivem zaposlovalskem področju.

Morda bo ta skromni prispevek vplival, da bodo prispevki sindikata Neodvisnost KNSS v prihodnje bolj prijemljivi in točni.

Slavko Kalan,
Kranj, Šorlijeva 4

Zaradi skrbi za delavca

Prvič se obračam na vaš časopis. Ne zato, ker sem ga dosedaj, kakor bi lahko temu rekel, ignoriral, ampak se oglašam zato, ker »ste me dobili na krivi nogi«. To pomeni, prizadeli ste moj hobi – pisanje, največ t.i. lahko poezijo. Sodelovati želim v vaši akciji »TO POLETJE PA ZNOVA«. Ne zaradi publicitete ali »pranja svojega imena« (imam nedokončano srednjo šolo) in da bi si morebiti

s tem dejanjem učvrstil položaj v spodnjem razredu. Ne in ne! marveč zaradi prispevanja k delavski miselnosti. Te nikakor ne enačim s svojo. Prispevati želim k socialni blaginji, saj sem več del tudi sam bil nezaposlen, honorarrec za kratek čas, skratka enak vsem tistim, s katerimi ob današnji socialni blaginji še vedno čustvujem.

Velikokrat se zamislim in vprašam, koliko smo pri vseh stvari krivi sami. Največ zaradi šolskega izkaza. Nikakor pa s tem, ko je beda že globoko prodrla v naše pore, ne enačim izgube ali krivice ljudi, ki imajo večjo izobrazbo od mene. Takih pa je veliko. Vaš časopis dobim v roke le takrat, ko moj sodelavec prinese iz Dnevnikarja vse mogoče revije (saj tam dela njegov brat in po želji, če seveda ostane kje kak izvod, prinese). V službi, kjer trenutno delam za določen čas (obč. Lj. Center – če sem lahko z vami čisto iskren), pa dobivamo tudi drugo literaturo. Kadarkoli vaš časopis le dobim v roke, ga večidel preberem. In zaradi skrbi za delavca se tudi obračam na vaš naslov in odzivam vaši akciji.

Ce vam bo moje razmišljanje povšeči ali ne, se vam že vnaprej zahvaljujem za izkazano pozornost in želim še mnogo delovnih uspehov. (Kar pa se honorarja tiče, če bi ta prišel v poštev, ga lahko s mirno vestjo pošljete na račun za pomoč BIH in lahko tudi objavite). Še enkrat priskrbo HVALA!

g. Peter Cigler

MAR NI BOLJE, ODSEKATI REP NAENKRAT?

Razprave ob predlogu zakona o stečajih so me spomnile na tistega pasjega gospodarja, ki je imel svojega pasa rad, pa mu ni hotel prizadei preveč bolečin in mu je zato sekal rep po koščkih. Da je naše gospodarstvo treba prestrukturirati, vsaj zadnjih deset let vsi vemo. Da bo to terjalo tudi žrtve, se vsi strinjamo. Da nihče noče biti žrtev, je seveda tudi razumljivo. Od teh splošnih resnic do povsem konkretnih zadev pa je seveda težak korak. Gre za tako pomembne odločitve, da bi bilo treba tudi ob tem vprašanju doseči neke vrste nacionalni konsenz. Preprosteje rečeno, povsem se strinjam z zahtevo, da se morajo o tem enakopravno pogovarjati parlament, vlada, sindikati, delodajalci in najbrž še druge organizirane skupine. Predvsem vlada in sindikati bi morali tesno sodelovati. Da koraka k takemu sodelovanju ni naredila Demosova vlada, je razumljivo, saj je v delavcih videla predvsem »delavce«, torej ideološke nasprotnike. Da takega koraka ne naredi sedanja vlada, pa je nerazumljivo in treba jo je, če ne gre drugače, prisiliti h kooperativnosti!

Nikakor pa se ne morem strinjati s sindikalnim stališčem do, recimo temu tako, »pospešnih stečajev«. Tu sem na strani vlade. Dejstvo je, da Slovenija ne bo mogla še naprej vleči industrijske strukture, kakršno ima. Energetsko požrešna, umazana, ne nazadnje tudi fizično izredno naporna industrija, o kateri se za nazaj sicer da povedati mnogo pohvalnega, verjetno ne bo mogla preživeti. Če je za prizadeje še tako boleče, ne bo šlo brez amputacij. Končno, čisto vseeno je (glede prihodnosti mislim), kdo ali kaj je krivo, da je tako.

Pa pogledimo, komu je kaj koristilo mncanje Peterletove vlade in njen način reševanja stvari z odlašanjem. Gospodarstvu? Še vedno smo tam, kjer smo bili, namreč, da bolni del vleče pod vodo še druge, sam pa ni čisto nič bolj zdrav. Pravijo, da bi morala država v te bolnike vložiti toliko in toliko sredstev, pa bi morda kdaj kasneje začeli celo rentabilno poslovati. Tudi če pustimo ob strani dejstvo, da je

to povezano z mnogimi velikimi »če«, država tolikšnih sredstev preprosto nima. Tisto malo, kar ima, pa bi bilo bolj pametno naložiti v spodbujanje novih, perspektivnejših delovnih mest. Konec koncev pa zahtevana pomoč države ni nič drugega kot tisti nevidni, pa zato najdražji in najbolj škodljiv del »socialne«, ki ga je socialistična država prakticirala do svojega konca in ki jo je tudi pokopal: prelivanje od dobrih k slabim. Ali so od »odlaganja« imeli korist delavci? Navidez je Peterletova vlada sicer res rešila stotisoč delovnih mest, a je s tem tudi tem delavcem naredila slabo uslugo. Sedanja način reševanja gospodarskih težav v praksi pomeni predvsem, da se večina zaposlenih spravi na minimalne plače in ko se potem le znajdejo na zavodu za zaposlovanje, prejemajo resnično bedna nadomestila. Gotovo je brezposelnost za vsakogar huda osebna tragedija; najbrž pa najhujša spričo podatka, da se čas čakanja na novo zaposlitev razteza že krepko čez eno leto in da je velik del čakajočih že dobil status »trajno nezaposlenih«, ker zaradi starosti, izobrazbene usmeritve itd. na trgu delovne sile predstavljajo povsem nekurantno roboto. Če bi vlada namesto v reševanje obstoječih delovnih mest vlagala v nastajanje novih, bi bilo morda res več brezposelnih, vendar bi bile perspektive za novo zaposlitev boljše. Predlog za hitrejšo stečaje je morda navidez krut, vendar v bistvu bolj »socialen« kot pa počasno, samodejno odmiranje.

Skratka, po mojem bi se sindikatimorali pogoditi predvsem za kolikor toliko spodobne plače in spodobna nadomestila ter po potrebi tudi socialne pomoči; najmanj, za kar bi se morali zavzeti, pa je redno usklajevanje. Mnogi delavci bodo žrtve, temu se ni mogoče izogniti. Vendar je lažje biti žrtev, če ti je omogočeno vsaj preživeti. Pametna država pa pozna tudi cel kup instrumentov, od davčnih olajšav ali pribitkov, s katerimi razporedi bremena tako, da »žrtve« niso obsojene na (dolgo) trajno životarjenje in da kaka druga skupina ne pobere vsega dobička.

Marija Cigale

denca se v teh podjetjih opravlja v jeziku vlagatelja oz. lastnika. Na nižjih ravneh, to je v delavnicah, ljudje sicer lahko govorijo slovensko, počasi pa morda še ti ne več.

Mar ni Slovenija evropska država in jezik torej tudi?

Mar ni naša pravica zahtevati, da se tujci učijo slovensko, če želijo, da jih bomo na naši zemlji razumeli?

Prav je seveda, da se mi učimo tuje jezike, da bomo lahko zastopali interese naše dežele in nastopali na tujih tržiščih. Toda v tovarnah, zgrajenih z našimi žulji in znanjem, pa moramo zahtevati slovenščino. Ali se bomo mar pustili prodati in se s tem odpovedati suverenosti in materinemu jeziku?

V času, draga gospoda, ki mu

pravite »enoumje«, smo se borili za spoštovanje 7. člena Avstrijske državne pogodbe in s tem pravice do uporabe slovenskega jezika v Avstriji.

Se bodo počasi morali Avstrijci boriti za nas, da bomo lahko mi na svoji zemlji govorili slovensko? Torej zgodovina se ponavlja. Kot pred vojno in po njej se daje, jemlje in prodaja. In spet bo moral priti čas, ko se bo vračalo, in to, če ne z milo, pa s silo.

Brez dvoma je res, da je moja mlada država gospodarsko povsem na psu. Ali je res? Po obnašanju vladnih resorjev in še koga tega ni opaziti.

Lahko bi splavali. Slovenci imamo pridne roke, toda to je odločno premalo. Varčevati bi bilo treba in racionalno gospodariti.

Za ceno popolne samostojnosti smo Slovenci pripravljani jesti nekaj časa samo krompir, toda to bi morali vsi.

Žal te preproste kmečke logike ne razumete tam, kjer odločate o nadaljnji usodi Slovencev.

Se ne zavedate, da tujci ne vlagajo in kupujejo zato, da bi nam pomagali, ampak izključno za lastni interes. In kakšen je potem pri tem naš gospodarski interes?

Naša lipa samostojnosti je kljubovala suši, saj smo jo ljudje zalivali z znojem, pa tudi s krvjo je bila zalita. Zdaj pa bo začel odpadati list za listom, dokler se ne bo posušila. In vse to zaradi naše lakomnosti ali nevednosti.

Na koncu je to tudi vseeno! Pomislite na to, dragi moji!

M. iz Ptuja

predvolilna arena

Tale Levstik, tisti domobranski Vinko namreč, je res zabaven in zanimiv ptič. Prebrisani ptiči so tudi liberali, tisti obrtniško Grosovi namreč. Vsi skupaj so ugotovili bolešno nagnjenost k senzacionalizmu tudi takoimenovanih resnih slovenskih medijev, ki so zelo v kompleksih zaradi demokracije in kar tekmujejo, kdo bo bolj levstikovsko demokratičen in neodvisen.

Cirkus

In so, liberali in Levstik namreč, zagnali takega hudiča, kot da bi se na Slovenskem prikazala pokojna habsburška Cita, Bog ji daj večni mir in pokoj in vso cesarsko slavo na onem svetu zraven, in potegnili za jezik še tiste, ki so zadnje čase imeli težave z njegovo dolžino, jezika namreč. Če iz muhe narediš slona, je pač težko govoriti o žabi. Levstik je že vedel, s kom se mora spajdašiti, liberali pa so tudi še enkrat prišli v javnost, ker pač dobro vedo, s kom morajo v družino.

Kar ganljivo je, kako si ob Levstiku posamezniki, in seveda posameznice, lajšajo svoje dušice. Beremo gospo Hribarjevo, da se domovine ne sme nikomur vzeti. Grki so jo svojemu oz. njegovemu veličanstvu Konstantinu po kratkem postopku, že omenjeni Habsburžani pa tudi niso smeli na republikansko Avstrijsko. Kaj pa je to takega, če kdo Levstikovega slovesa sme na Slovensko! Vrli jenkiji še danes budno pazijo, koga bodo spustili v svojo deželo, toda svoje domnevne hudodelce pričakajo z odprtimi rokami, da bi jim odpravili domnevnost.

Liberali so skupaj z Levstikom zrežirali lep cirkus, ker vedo da Slovenci radi lezemo v Klutzkyje, Orfeje in podobna potujoča šotorišča in požiramo zgodbe o kači, ki ima od glave do repa pet metrov, v nasprotni smeri pa tri. Liberali se pač morajo iti cirkus, ker niso sposobni pripeljati v Slovenijo, denimo, kakšnega debelega kapitalista s še debelejšo mošnjo, kar bi bilo za našo prelubo deželo mnogo bolj koristno. O Levstiku pa je pravo zapisal prof. Darko Štrajn, ko je še lepše pojasnil, da ga Levstik sploh ne zanima. Ker gre pač za probleme očetov, s katerimi se nove pametne generacije ne mislijo ukvarjati, da se ne bi začele med seboj pobijati, kot na Balkanu. In ker Štrajn zagotovo spada med pametne Slovence, kar je dokazoval že v neumnih časih, bi mu veljalo slediti. Saj res, zakaj bi nas Levstik sploh moral zanimati. Zaradi njega se nam gmotno stanje ne bo niti malo izboljšalo, duhovno pa se nam lahko samo še poslabša, če se sploh še lahko. Navkljub vsem mogočim narodnim spravam. In zaradi prirojene tribunske politike, da je narodu treba dati kruha in iger. Liberali nam ponujajo samo igre.

Taisti Levstik, domobranski Vinko namreč, je te dni nekaj malega povedal o nekdanji (?) paranoi sedanjega obrambnega ministra. Dr. Drnovšek je

prav tako te dni, ne da bi sploh omenil Janeza Janšo in njegove Premike, povedal stvari, ki se Janši niti sanjale niso o tistih predvojnih in vojnih slovenskih časih, in jih postavil na pravo mesto. Da imajo Premiki na vagone samohvale, je vsakemu pametnemu bralcu takoj jasno, imajo pa tudi prekrasne luknje. Menda res ni tako daleč nazaj, da se ne bi spomnili, kako sta Janša in Kacin svetovni javnosti sredi Ljubljane lani razlagala, da noben »jugovojak« ne bo šel iz Slovenije z orožjem, le oficirčki bodo lahko imeli svoje pi-

Luknje

štole. Potem pa se ve, kako je v resnici bilo. Tanki so šli v Bosno in na Hrvaško v nove boje, ki jih bijejo še danes, iz kasarn pa je z jugoslovansko vojsko šlo največkrat vse, kar se je dalo in je bilo vredno odnesti. Velike besede naših prvih bojnikov so šle v veter in jih tudi v Premikih ni.

So pa zato vsi tisti, ki so prenapeteže v lanski vojni treznili, opisani kot zajci. Nič pa o tem, da bi se tudi na našem dvorišču lahko izcimila dolgotrajno srčkana vojna, če armadi ne bi dovolili odpeljati tistega, kar je.

O politiki in politikih je veliko definicij. Tudi o umetnosti pozabljanja. Nesreča politikov je, da pozabljajo tisto, kar jim ne ustreza, in pri tem mislijo, da je pozabljivost splošna epidemija in da se lahko iz bolezni spremeni v terapijo. Nesreča politikov je, da pozabljivost le ni tako splošna in da imajo ljudje pač lahko tudi dolg spomin.

Nesreča Janeza Janše je, da svoje Premike ni napisal kot objektivni kronist, kar bi lahko storil, pač pa kot politik, ki ga zanimata samo njegova politika in resnica. In namesto da bi nam politik Janša dal s to knjigo slovenske, zgodovinske premike, nam je podaril pač svoje premike v prepričanju, da je pač on tisti, ki je začel premikati gore, kar spominja na faraone, ki so v pomanjkanju gora gradili piramide.

Mnogo tega je Janša pozabil. Njegov proces je bil res drama, toda če Slovenije že tedaj ne bi bila toliko samosvoja v odnosih z Beogradom, bi bil tragedija s kakšno dolgotrajno mitroviško ječo. Kako je do te samosvojesti prišlo, je kajpak stvar Janševe pozabljivosti. Kot tisto o razpadu Demosa, saj se je Janša podpisal pod novi desni program, ki je razklal demokrate in je po tistem propadel še Demos, Janša pa med socialdemokrate, za katere pravi, da so najperspektivnejši. Politik pač mora predvsem skrbeti za svojo kariero, kar pa terja – premike.

Boža Gloda

DOMŽALSKE KONCESIJE

Oblast lahko nastopa na različne načine. Eden izmed njih je koncesija, pravica izvajati ali urejati ali delati nekaj, kar je v pristojnosti države, pa se ta odloči svojo obveznost prenesti na nekoga drugega. In to se je zgodilo v Domžalah z vrtcem, ki naj bi vzgajal v imenu, po principu in nazoru krščanskega etosa. Ampak ta vrtec Ciciban ni od muh! Že sicer izvaja alternativni program in vzgojiteljice spremljajo otroka ves čas. Verjetno je to spodbudilo apetite in ustrežljivost oblasti, da je v imenu krščanskega etosa radodarno nekaj otrok in njihovih staršev postavila na cesto. Prostor za vrtec lahko najameš, lahko ga zgradiš, lahko ga celo imaš. Toda v Domžalah so v imenu demokracije in denacionalizacije vrtec prostorsko in vsebinsko naciona-

rici lahko slišali, da bo tujce kapelica, ki je bila objestno porušena, tako objestno, kot so Domžalčani dobili nov vrtec v imenu krščanskega etosa, spominjala na krščanske korenine Slovencev in njihove kulture.

Toda narod enačiti z vero v časih demokracije, ko država nima organa, ki bi urejal odnose med njo in verskimi skupnostmi, vendar pomeni pripravljati požar strasti. Že pred dvema letoma sem pri takšnem pisanju opozoril, da zanemarjamo protestante in njihove verske ločine, hkrati pa kup drugih vernikov, ki niso rimokatoliki. Ateisti smo obsojeni na iskanje resnice, ki jo bomo morda kdaj spoznali ali pa ne!

Prav v imenu krščanskega etosa pozivam k sožitju ljudi danes in tukaj. Bosna je pri-

Slika: Sašo Bernardi

lizirali, in seveda so nastale težave z otroki in starši.

Poslušal sem vse prizadete strani in njihova »videnja«, pa lahko rečem, da gre za nasilje v imenu krščanskega etosa. Prav ta etos pa nasilja ne trpi in mu je izrazito nasproten. Toda to je le en primer, saj smo nedavno tudi na Kreda-

mer, kaj dela vera, izenačena z narodom. Ni daleč od nas in polni smo tega sovraštva, ki se je z begunci priselilo tudi k nam. In zdaj začnimo s sabo. Z vrtci, šolami... Napravili bomo etos razdora. Sožitje nam bo bolj tuje kot kdajkoli prej!

Milan Bratec

Združevanje slovenske levice (4)

ZK PROTI SZDL

Rivalstvo med nekdanjo cekajevsko in nekdanjo szdljevsko birokracijo se tako najlepše vidi v medsebojnih odnosih SDP in SSS. Vsak ima svojo zgodbo, kako se je ločil od komunizma – zmerno, »prenoviteljsko« in z »zmago« socialdemokratov v ZK ali z »ločitvijo« od ZK in pretvorbo v socialistično stranko. Obe zgodbi ne drži povsem.

Za antikomunistični spomin zadostuje, da poseže samo kako leto nazaj in tedaj sta bila tako CK ZKS kakor tudi RK SZDL delčka totalitarne sistema, ki je na apartheidski način izločeval 9/10 državljanov iz dosega javnih funkcij oziroma političnega življenja nasploh. V tem rdečem fašizmu je prav SZDL imela operativno v skrbi kadrovske politike, nadzor nad tiskom, nadzor nad verniki in še kaj, kar je v »klasičnem« stalinizmu spadalo pod domeno partijskega aparata. To je resnica o SZDL, ne pa neko »frontništvo« terenskih aktivistov. SZDL je bila nosilec »samoupravnega sistema« in

»dogovarjanja« in »delegatskega sistema«. Od vsega tega jim je po pretvorbi v stranko ostalo samo socialistično ime.

Toda nastalo je rivalstvo med skreganimi birokrati. Nastanek posebnih strank iz konurenčnih (»pluralističnih«) birokracij ni samo slovenski pojav. Tudi drugod po bivših jugo-republikah so iz ZK nastajali prenovitelji ali »socialdemokrati«, iz SZDL pa socialisti. Za slovensko SSS pa je treba le povedati, da se je profilirala najprej s predlogi za plebiscit, zatem pa še s pogajalsko zmoglostjo. SSS je postala za druge sprejemljiv koalicijski partner. SZDL je še pod Smoletovim vodstvom bila bolj »slovenska« od ZKS-SDP. Zato danes SSS ne izstopa z izjavami o multikulturalni Sloveniji (kakor Juri in Mencinova iz LDS ali še kdo iz SDP). Tu pa je blizu slovenskemu Demosu in slovenski liniji SDSS. SZDL je v igri z nacionalnim čutenjem še pod komunizmom igrala na »samobitnost« (Ciril Zlobec), na jezikovno razsodišče

(Kmecl), na varovanje slovenskih interesov (Smole). Če je intelektualna levica bila bolj jugoslovansko razpoložena, to v SZDL očitno ni bilo tako.

SDP pa je ostala nekje v sredi, saj se resni predlogi (asimetrična federacija, konfederacija) ob tej igri z nacionalnim čutenjem, za kar je bila zadolžena SZDL, danes zdijo kot jugoslovenarstvo. SDP danes nima moralne legitimacije, saj je še ne tako davno igrala eno igro z mladinci proti »cementu« (France Popit et Co.), drugo pa s frontniki, da bi obvladala nacionalno nezadovoljstvo. Ko je sama poskusila igro s »sestopom«, se je prenoviteljem zalomilo. Nezdržljivost SDP in SSS zato izvira iz tiste preteklosti, za katero nobena od njih ne želi slišati. Pri tem ne gre samo za »desni odklon« SZDL (v »nacionalizem«), temveč za trenja, ki so privedla do ločitve. Ker se je SZDL/SSS pripoznala k socializmu, je po državni osamosvojitvi lažje našla skupne točke s SDU kakor pa s SDP.

Izigravanje mladih opozicijskih strank na »okrogli mizi« pri Smoletu današnji SSS praktično ne škoduje, saj je simbolno težo komunizma obdržala SDP kot nosilec starega sistema oziroma njegov naslednik. Vsi so vedeli, da je ves fašistoidni delegatski sistem samo krinka za partijsko-policijsko oblast. To, da ima SDP člansko bazo, ki pri tej oblasti skoraj ni sodelovala in ki pristaja na »herojsko zgodbo« o levici ali NOB-ju, prav nič ne pomaga. Politične elite mimo CK ZK ni bilo. In mimo SDV tudi ne. Ko pa se je formirala nova, demosovska politična elita, je bila pod kontrolo SZDL. SDZ so ustanovili Rupel, P. Kovačič in Mikeln znotraj SZDL oziroma na osnovi »Kulturnega plena OF«, ki je inteligenco hkrati kontroliral in omogočal izražanje mnenj. Ker so vsi hodili na SZDL, so menili, da »opozicijo« dovolj dobro obvladujejo. Peter Kovačič je končno nasledil Rupla na že potapljačo se ladji kot človek, zadolžen za kulturo. Celo Lojze Peterle je želel postati član predsedstva SZDL v tistih časih, pa ga niso marali.

Če so »nova družbena gibanja« kontrolirali na ZSMS-LDS, so razumnike in vernike imeli pod nadzorom na SZDL. Zgodba o slovenski alternativni in opoziciji je zgodba o nad-

zorniku in nadziranem, predvsem pa je to zgodba o zapletenih, včasih celo delikatnih odnosih med režimom in opozicijo. Te zgodbe niso doumeli samo Jože Pučnik, Viktor Blažič, Franc Miklavčič in Oto Vilčnik. Doumel pa je ni tudi Stane Kavčič, človek, ki je kot tedanji partijski ideolog ukinil »Perspektive« (1964). Boris Kraigher je prej, s temi »Perspektivami«, inavguriral politiko, ki je bila uspešna celih 30 let (1957–1989). Neuspeh in politična marginalnost tistih, ki se zavzemajo za »udbovski amandna« k volilnemu zakonu, sta razložljiva tudi iz tega. SZDL, ki je bila zadolžena za funkcioniranje »samoupravnega sistema«, se je tako kot SSS najpoprej odlepila od njega, saj ga je za razliko od ZK operativno obvladovala. Partija pa je s »sestopom« zadovoljevala samo sebe samo, medtem ko ji je zmanjkalo pobude za javnost.

Vztrajanje pri starem sistemu vse do aprilskih volitev '90 je partiji dalo videz konzervativnosti. Nasproti SZDL/SSS je ZKS-SDP ohranila precejšnje članstvo, toda njena slovenska verzija (»prenova«) ali recimo sorodna italijanska (»demokratska levica«) obvisi v praznem. Zato bo prej SZDL/SSS dosegla spravo s Pučnikovo SDSS, s katero že sedaj sedi v skupni vladni ko-

aliciji, pa čeprav so v SDSS prestopali prenovitelji (Pintar) ali nekdanji komunisti (Janša). Dokler so s CK ZKS obvladovali igre, ki sta jih operativno izvajali ZSMS in SZDL, so imeli nadzor nad situacijo; ko pa se je sistem prevrnil pred volitvami v »horizontalno« med seboj tekmujočih strank »komunističnega bloka«, so si mladinci in szdljevci pripisali zasluge za politično alternativo ali nacionalno zavedno politiko. SDP-ju je tako preostala samo paleta »zavezniških strank«, ki so jih postavili na noge za potrebe prvih volitev, od Olenikove »Državlanske zelene liste« naprej. SDP bo celo kot močna stranka za volitve '92 le s težavo dobila na svojo kandidatno listo neodvisne intelektualce; BMZ (Boštjan M. Zupančič) je bil zadnji in še on je odpotoval poučevat na Papuo–Novo Gvinejo. Tako je SDP obvisela v svojem prenoviteljstvu, medtem ko je SSS postala stranka, ki je v pogajalskem mešetarjenju pokazala, da lahko skupaj z drugimi iz nameravane »strokovne vlade« ustvari navadno, tj. politično koalicio.

Mladen A. Svarc

Svobodni Sindikati Slovenije

Slovenske železarne so že dve leti predmet sanacije in zato so bile lansko leto tudi podržavljene. V času sanacije sta obe vladi zamenjali vodilni ekipo. V železarnah so se zgodile tudi številne kvalitativne spremembe in število zaposlenih se je krepko zmanjšalo. Država je dozdej več naredila za socialno varnost odvečnih delavcev kot za dokončno sanacijo sistema, ki daje kruh več kot 12 tisoč delavcem in ki pomeni začetek verige v kovinskopredelovalni industriji.

Objava razpisa za dokapitalizacijo sistema slovenskih železarn oziroma njenih delov (Delo, 7. 8. 1992) je razbila počitniško politično mrtvilo med strankami, saj so zlasti opozicijske ugotovile, da jim skrb za usodo železarjev lahko poveča ali zmanjša zmožnosti na bližnjih volitvah. V tem smislu se je najbolj izkazal Lojze Peterle, ki je prek ministrov in drugih članov stranke več kot leto dni brez posebnih rezultatov upravljal sistem slovenskih železarn. Peterle, ki je sprejel vprašljivo odločitev o podržavljanju železarn, zdaj javno nasprotuje poizkusu vlade Janeza Drnovška za njihovo dokončno sanacijo.

Zaradi vsega tega, govorico o stečajih ter negotovosti delavcev železarn je Svobodni sindikat železarne Jesenice prejšnji teden organiziral okroglo mizo na Radiu Triglav. Na njej so se zbrali Andro Ocirk, generalni direktor Železarn in njegova predhodnika Andrej Aplenc in Andrej Cetinski. Z njimi so bili tudi Boris Bergant, direktor, Edo Kavčič, predstavnik delavcev v upravnem odboru in Dušan Thaler, predsednik Svobodnega sindikata Železarne Jesenice. Pridružil se jim je tudi Albert Vodovnik, predsednik SKEI. Organizatorji so dveurno razpravo posneli na trak, s katerega prenašamo nekaj misli, ki kažejo na možnost premostitve razlik v pogledih

na sanacijo in dokapitalizacijo železarn.

Za Andreja Cetinskega je danes in v preteklosti glavno vprašanje rentabilnost poslovanja. V zvezi s tem so bivši in sedanjí direktorji ugotovili, da bi železarna Jesenice letos poslovala brez tekoče izgube, če ne bi plačevala obresti za sposojeni denar in če ne bi obračunavala amortizacije za družbeno premoženje. Andrej Cetinski je v tem podatku našel dokaz, da so železarji že veliko naredili za sanacijo in ozdravitev svojih podjetij.

Temu mnenju se je pridružil tudi Andrej Aplenc, ki je Železarno vodil v času vlade Lojzeta Peterleta.

Vsi sogovorniki so enotno ugotavljali, da so železarji dozdej le dajali in da so na njihov račun drugi dobro živeli tudi takrat, ko so se železarne začele otepati z izgubami. Denar so dajali tudi za gradnjo elektrarn, danes pa jim energetiki očitajo, ker ne plačujejo elektrike, ki je dražja kot v razviti Evropi. Na Jesenicah so vsi živeli na račun železarjev, ki so gradili številne družbene objekte: šole, bolnišnice, zdravstvene in kulturne domove. Na pobudo Svobodnih sindikatov jeseniške železarne so strokovne službe začele pripravljati spisek vseh objektov in zemljišč, ki bi lahko bili last

Železarne Jesenice. Pregled še ni končan, zanesljivo pa imajo 2.400 stanovanj in več sto hektarov zemljišč ter številne počitniške in športno rekreativne objekte. Ugotovili so, da gozdovi bivše Kranjske industrijske družbe formalno niso bili preneseni na Železarno, čeprav bi v preteklosti to lahko dosegli.

Sogovorniki na Radiu Triglav menijo, da je vse to skupno družbeno premoženje treba ovrednotiti. Tisti, ki bo prevzel lastništvo in upravljanje posameznih objektov, naj bi zanje plačal tistim, ki so financirali njihovo izgradnjo in vzdrževanje. Boris Bergant je k temu dodal, da se je vse to železarjem lahko dogajalo v bivši družbeni ureditvi in v bivši državi, v novi državi pa so železarjem ostali le dolgovi.

Poslovodstvo slovenskih železarn je za vlado pripravilo sanacijski program. V njem je predvideno, da bo največji del dolgov železarn morala prevzeti kar država. Banke so po Ocirkovem mnenju svoja posojila dobila že trikrat preplačana. Razpis za dodatna sredstva, s katerim lahko razumemo tudi odprodajo Železarn, naj bi bil eden od načinov za hitrejšo sanacijo, v kateri bodo dokončno odločali poslanci skupščine Republike Slovenije. Gradivo za to odločanje bo poslovodstvo železarn pripravilo za septembr-

ske zasedanje skupščine Republike Slovenije. Poslanci bodo takrat imeli na razpolago tudi rezultate javnega razpisa, o katerem zdaj teče največja polemika in kjer so najbolj pogosta mnenja, da tujci ne smejo postati njihov večinski lastnik. Zlasti s slednjim se povsem strinjajo tudi Svobodni sindikati v slovenskih železarnah.

Andro Ocirk je skušal sogovornike na Radiu Triglav in javnost prepričati o nepotrebnosti strahu pred prodajo železarn tujcem. Dejal je, da smo jih dolžni ponuditi tujcem, če jih sami nismo sposobni sanirati. Andrej Cetinski ne verjame v možnost uspeha tega razpisa, saj se boji, da bodo morebitni tuji kupci zahtevali pogoje, ki so nesprejemljivi za Slovenijo kot državo in za njene prebivalce. Ocirk pa je dodal podatke iz nekaterih razvitih dežel, kjer je polovica kapitala v lasti tujcev, medtem ko je pri nas ta hip le 0,5 odstotka.

Bolj kot formalno lastništvo je za Ocirkova pomemben poslovni pristop do tujega kapitala. Ta pa se določa s pogodbi, ki jih podpisujejo usposobljeni poslovodni ljudje in državne institucije v Sloveniji. Kot primer takšne pogodbe je navedel Tobačno tovarno, kjer so tuji kupci podpisali, da ne bodo nikogar odpustili. Ocirk je govoril tudi

o pretiranem strahu pred tujim kapitalom, saj Slovenci nasprotujemo tako vlaganju v Savske elektrarne kot dajanje koncesij za izgradnjo cest. Ker smo le proti, nam zmanjkuje elektrike in tudi ceste so vedno slabše, povečuje se celo nezaposlenost.

Vse to, zlasti to, kar je povedal Andro Ocirk, lahko marsikomu v Železarnah in drugje olajša vest. Za železarje na Jesenicah, v Štorah in na Ravnah ter delavce Verige, Tovila, Plamena in Žične pa je ta hip pomembno le, kateri programi bodo kje obstali in koliko delavcev bo obdržalo zaposlitev.

Sanacijski program predvideva enoten pristop za vse železarne in druge tovarne iz tega sistema. To lahko pomeni, da bodo železarji kmalu soočeni s papirji, na katerih bo pisalo, da se bo ta in ta obrat v tem in tem kraju ustavil in da vsi ne bodo več delali vsega. Če bo skupščina Republike Slovenije sprejela sanacijski program, bo slovenska država tudi jamčila za tak koncept. Vsi drugi programi, obrati in ljudje pa bodo prepuščeni tržnim zakonitostim, kamor štejejo tudi stečaji, likvidacije in nenadane aktivna politika prezaoplovanja nadaljnjih 35 odstotkov od preostalih 12.000 železarjev.

Če lahko verjamemo trditvi Andreja Cetinskega, da je Železarna Jesenice ena od redkih

firm iz kovinskopredelovalne industrije, ki je sposobna prodajati na Zahodu, če bi imela enake ugodnosti, kot jih imajo železarji iz Italije, potem lahko verjamemo tudi v možnost, da bodo Železarne sanirane potihem, brez vmešavanja strank in javnega rompompoma. Sindikat v Železarnah in SKEI imata ta hip, če sodimo po okrogli mizi na Radiu Triglav, prave sogovornike, ki vedo, da sanacija brez sindikata ni mogoča. Vsi sogovorniki so pritrdili sindikalnim ugotovitvam o skupnem delavskem premoženju, ki ga je treba ohraniti, saj ga poznajo tudi nekatere razvite države. Za direktorje niso sporne tudi listine za manj izplačane osebne dohodke. Po vsem tem, kar smo slišali, ni več ničelnih dilem o lastniškem deležu zaposlenih. Koliko od vsega tega pa bodo železarji dobili, je po našem mnenju najbolj odvisno od moči njihovega sindikata in SKEI, kamor se povezujejo in kjer oblast nenehno opozarja na pereč ekonomski in socialni položaj zaposlenih.

Glavno vprašanje ta hip torej ni preprečitev razprodaje železarn tujcem zaradi sedemkrat podcenjene vrednosti delovne sile, ampak sanacija, delo in socialna varnost za zaposlene in njihove družine.

Franček Kavčič

USTAVNOPRAVNA IN PRAVNA OPREDELITEV STAVK (2)

Piše: mag. Viktor Lednik

Besedilo je avtor objavil v reviji Naše gospodarstvo. Za objavo v DE ga je z avtorjevim dovoljenjem priredil Franček Kavčič.

Tudi delodajalec je lahko odškodninsko odgovoren

Teoretiki parlamentarnih demokracij trdijo, da lahko v primeru, ko pride do stavke zaradi delodajalčeve hude kršitve delovne pogodbe, delavci zahtevajo izplačilo plače kot odškodnino za škodo, ki jim jo je delodajalec povzročil z grobo kršitvijo delovne pogodbe. Jasno je, da v primeru stavke na osnovi pravice do stavke delodajalec odgovarja za povzročeno škodo tudi nasproti tretjim osebam, recimo zaradi neizpolnitve pogodbenih obveznosti.

Omeniti moram še dve splošni in načelni pravili, ki veljata za stavke v parlamentarnih demokracijah in ki ju zagovarjajo pravni teoretiki, potrdila pa ju je tudi sodna praksa. **S stavko delavci ne smejo povzročiti takšne škode, da bi uničili delodajalca.** Cilj stavke ne sme biti ekonomsko uničenje nasprotne stranke v interesnem sporu, ki se rešuje s stavko, kajti ekonomsko uničenje delodajalca ne more biti njihov interes, ker bi na ta način zapravili določeno število delovnih mest in s tem škodili sami sebi. Ne strinjam pa se z zahtevo, da bi govorili o nezakoniti stavki v primeru, če bi bila škoda, ki so jo delavci povzročili delodajalcu, večja od koristi, ki so si jo s stavko pridobili. Cilj vsake stavke je povzročiti delodajalcu ekonomsko škodo in na ta način doseči enega od ekonomskih ciljev, ki so si ga delavci s stavko zastavili. V večini primerov pa delavci s stavko povzročijo veliko večjo škodo, kot je korist, ki so si jo s stavko pridobili. Če bi dobila takšna zahteva tudi pravno podlago, potem bi stavke na osnovi pravice do stavke verjetno odpravili in delavcem bi ostala samo svoboda stavke z vsemi posledicami.

En sam delavec ne more stavkati

Privatnopravni koncept pravice do stavke zastopa stališče, da gre za subjektivno privatno pravico delavcev kot pravno razmerje med delavcem in delodajalcem. Trdijo, da sicer gre za kolektivni interes, vendar pa je ta sestavljen iz cele vrste posameznih, individualnih interesov in pravic, s katerimi se v bistvu štiti individualni interesi posameznih delavcev. Temu individualnemu interesu oziroma pravici pa se delavec lahko odpove. Po tem konceptu se lahko posamezni delavec član sindikata odpove pravici do sodelovanja v stavki kljub temu, da je večina članov za stavko. S takšnim konceptom in gledanjem na pravico do stavke se ne strinjam. Večina pravnih

teoretikov parlamentarnih demokracij zagovarja stališče, da je stavka zakonita le v primeru, če gre za zavestno in kolektivno odločitev. Še več, trdijo tudi, da en sam delavec ne more stavkati. Zato se strinjam s tistimi, ki trdijo, da ne moremo govoriti o individualnem interesu oziroma o subjektivni privatni pravici delavca. To svoje stališče podkrepljujem tudi z dejstvom, da delavec sam nikoli ne organizira stavke. Stavko vedno organizira sindikat v imenu delavcev, kar je eden od pogojev za zakonitost stavke. Jasno je, da sindikat ne more biti subjekt stavke. Sindikat štiti, predstavlja in zastopa ne svojega, ampak tuj interes, interes svojih včlanjenih delavcev. Zato se povsem strinjam s trditvijo, da sindikat ne more biti subjekt pravice do stavke, ampak »subjekt pristojnosti«.

Javnopravni koncept o pravni naravi pravice do stavke pa zastopa stališče, da je stavka oziroma pravica do stavke subjektivna javna pravica delavcev, ki označuje razmerje med delavci, državo in delodajalci. Ta koncept zastopa tudi stališče, da je to ustavna pravica delavcev, ki mora biti izražena v kolektivnem interesu. Torej s stavko varujemo kolektivni interes vseh delavcev in ne individualnega (interesa posameznega delavca). Ta koncept v celoti zanemarija privatnopravni interes delavcev.

Politične stavke države omejujejo

Odgovoriti je potrebno na vprašanje, ali je lahko stavka kot sredstvo delavskega boja prepovedana oziroma omejena kljub temu, da je priznana kot svoboda stavke oziroma pravica do stavke. Pravna teorija s tega vidika obravnava dvojce vrst stavke. Politične stavke, torej tiste, ki za svoj cilj nimajo izboljšanja ekonomskih pravic, ampak politične zahteve, in stavke, ki imajo za svoj cilj izboljšanje ekonomskih pravic delavcev in jih pravni teoretiki imenujejo ekonomske stavke. Vseh ekonomskih stavk ne moremo obravnavati enako, saj ni vseeno, ali stavko organiziramo v podjetjih, za katera ne velja zakon o zavodih, ali pa v podjetjih oziroma zavodih, v katerih ta zakon velja. Takšna obravnava je potrebna, saj z vidika širše družbe ni vseeno, ali stavkajo delavci npr. v tekstilni tovarni ali pa državni uslužbenci, železničarji, delavci zdravstvenih ustanov itd.

O političnih stavkah govorimo takrat, kadar vsebina oziroma cilj ni ekonomsko socialne narave, ampak izključno politične, ko delavci prekinjejo delo in na javen način zahtevajo npr.: odstop vlade, posameznih politikov, prepoved gradnje nuklearnih elek-

trarn, odstop vodilnih delavcev in podobno. Politične stavke praviloma niso naperjene proti delodajalcem, ampak proti državi in njenim organom. Zato v primeru političnih stavk lahko govorimo le o politični manifestaciji. Takoj ko pa takšno stavko opredelimo kot politično manifestacijo, izgubi tudi svojo pravno podlago v ustavni pravici svobode združevanja in iz nje izvedene svobode sindikalnega organiziranja in svobode stavke, ki se v večini naprednih držav tolerira in priznava kot legalna pravica. V takem primeru gre za politično manifestacijo, ki ima svojo pravno podlago v ustavni svoboščini zborovanja in drugega javnega zbiranja in nima nič skupnega z ekonomskosocialnimi pravicami. Ta svoboda se lahko izvaja na osnovi zakonskih predpisov, ki zadevajo vprašanje javnega reda in miru. Ta zakonodaja zahteva za izvedbo političnih manifestacij povsem specifično ravnanje in vedenje udeležencev. Udeleženci takšne politične manifestacije so dolžni manifestacijo prijaviti organom oblasti, poskrbeti za red in mir in tudi zagotoviti, da bo vsebina manifestacije ves čas v skladu s tisto, ki je bila prijavljena državnemu organu. V določenih primerih lahko država kot organ prisile politično manifestacijo prepove ali prekinje. Uporabi lahko tudi vsa sredstva prisile, ki so ji za ukrepanje na voljo (policija, vojska), kadar politična manifestacija ne teče tako, kot je bilo prijavljeno.

Najbolj sporne so splošne stavke

Vsi navedeni posegi države pa niso dopustni takrat, ko gre za stavko, katere predmet oziroma cilj so izključno ekonomskosocialne pravice. S pravnoteoretičnega vidika so najbolj sporne splošne oziroma masovne stavke, ki zajamejo več gospodarskih panog in se razprostirajo po več pokrajinah ali celi državi. Takšne stavke imajo lahko za cilj zahteve po izboljšanju ekonomsko-socialnih pravic, vendar z ozirom na svoj obseg in družbeno škodo, ki jo povzročijo, presegajo okvir zahtev po ekonomskosocialnih pravicah in postanejo politični problem, preidejo na področje politike. V tem primeru pa ne moremo več govoriti o klasični ekonomski stavki, ampak o ekonomskopolitični stavki, če že ne kar o politični stavki, ki bi jo lahko razglasili za nezakonito. S takšnimi stavkami je v bistvu že ogrožena družbenoekonomska in politična ureditev, v vsakem primeru pa nacionalno gospodarstvo. Nekateri pravni teoretiki to vrsto stavk štejejo med politične stavke, ker jih ni mogoče spraviti v okvir zajamčene svobode stavke ali pravice do stavke.

Nekateri pravni teoretiki parlamentarnih demokracij pa tudi naši pravni teoretiki štejejo med poli-

tične stavke tudi solidarnostne stavke. Te stavke štejejo med politične takrat, kadar nimajo za cilj zahteve po izboljšanju ekonomskosocialnih pravic. S tako opredelitvijo se strinjam. Prepričan pa sem, da imajo delavci s solidarnostnimi stavkami izključno namen podpreti svoje kolege v neki drugi panogi, ki zahtevajo izboljšanje ekonomskosocialnih pravic. Delavci, ki se odločijo za solidarnostno stavko, po pravilu to stavko izkoristijo tudi za izražanje nezadovoljstva s svojim ekonomskosocialnim položajem. Zaradi tega nekateri pravni teoretiki te stavke uvrščajo izključno med stavke kot sredstvo delavskega boja za uresničitev ekonomskosocialnih pravic, torej med legalne in zakonite.

Udeležba v politični stavki je disciplinski prekršek

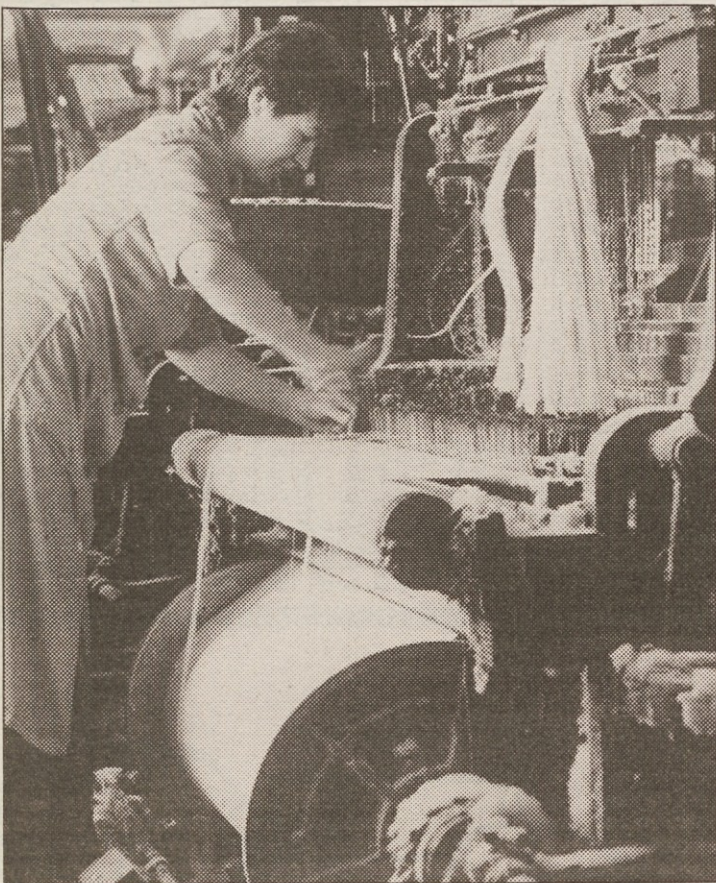
Zastavlja se vprašanje, kaj je s sklenjeno delovno pogodbo med delavci in delodajalci v primeru, če se delavci udeležijo politične stavke. V vsakem primeru menim, da delodajalec lahko prekinje delovno pogodbo z delavci, saj politične zahteve delavcev nimajo nič skupnega z delom in z ekonomskosocialnimi pravicami. Udeležba v politični stavki pomeni disciplinski prekršek, kar zadeva sklenjeno delovno pogodbo. Delodajalec ima v takem primeru pravico zahtevati materialno nadomestilo za povzročeno škodo, ki je nastala zato, ker delavec iz neopravičljivega razloga ni prišel na delo. Strinjam se s francosko sodno prakso, ki se je postavila na stališče, da je delavec s tem, ko se je udeležil politične stavke, zlorabil institut pravice do stavke, oziroma da je postopal skrajno nepazljivo, eno ali drugo pa pomeni pravno osnovo za prekinitev delovne pogodbe. Gre tudi za odgovornost delavca za povračilo škode.

Stavke, ki imajo za svoj cilj izboljšanje ekonomskosocialnih pravic delavcev, so pravno dopustne, zakonite in urejene v zakonih in sindikalnih pravilih. Dolgo časa je prevladovalo prepričanje, da zajamčena svoboda ali pravica do stavke veljata samo za delavce v neposredni proizvodnji in da v ta krog ne moremo šteti uslužbencev in vodilnih delavcev, ki delajo v administraciji gospodarskih organizacij. Danes velja pravilo, da zajamčena svoboda ali pravica do stavke daje vsem delavcem v vseh gospodarskih dejavnostih pravico, da s stavko izsilijo boljše ekonomskosocialne pogoje.

Nadaljevanje prihodnjič

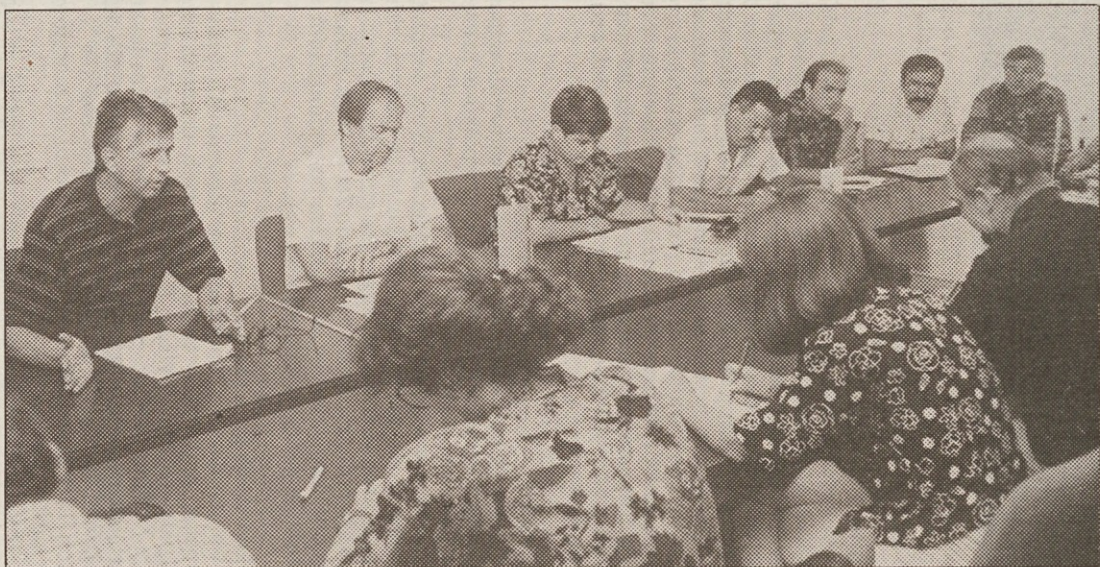
Avtorju in bralcem se opravičujemo za napako v prejšnji številki, ko nam je tiskarski škrat avtorjev priimek LEDNIK spremenil v Ledinek.

ZA TEKSTILCE IN USNJARJE BO JUTRI PREPOZNO

Vodstvo Svobodnih sindikatov je prejšnji teden napovedalo tiskovno konferenco o položaju delavcev tekstilne in usnjarske industrije. Ta teden so o njem govorili funkcionarji tega sindikata, katerim se je pridružil Dušan Semolič, predsednik Svobodnih sindikatov. Temeljno sporočilo tiskovne konference je: zdaj je še čas za ukrepanje, v nasprotnem primeru bo tekstilna in usnjarska industrija uničena in delavcem ne bo ostalo nič drugega kot boj za preživetje. Prva naloga sindikatov je obramba delovnih mest, in prav zato od vlade zahtevajo vizijo obeh panog.

Tokrat ne bomo poročali o tem, kaj je izjavil kdo od prisotnih, temveč le o razsežnostih problemov in o novem apelu vladi za ukrepe ter pozivu direktorjem, naj več storijo za izboljšanje poslovanja in položaj zaposlenih. Sindikat je z vlado dogovorjen za pogovor o vseh teh vprašanjih. Bil naj bi do konca tega meseca in od rezultatov je odvisna odločitev tekstilcev o splošni stavki ali celo novi

Na tiskovni konferenci so tokrat poleg Dušana Semoliča, Alojza Omeja in Branke Novak govorili tudi Anka Šavija iz Velane, Peter Mlakar iz Svile, Stanko Mlakar iz Mariborske tovarne sukancev in trakov, Bojana Košak iz Konusa, Stanka Janžič iz MTT, Radko Pušnik iz Tola Sentjur, Karel Krauzer iz tovarne usnja Slovenj Gradec, Tone Rozman iz Peka in Jože Miklič iz belokranjskih sindikatov.

nasilni revoluciji, kot je možno obnašanje delavcev napovedal Stanko Mlakar iz Maribora.

V tekstilni in usnjarski industriji je 59 tisoč zaposlenih, 30 odstotkov manj kot pred

leti, in med njimi prevladuje ženska delovna sila. Delo tekstilk je izjemno naporno in zato največkrat ne dočakajo polne delovne dobe za upoko-jitev. Številne predilke in tkalke postajajo invalidke. Prezaposlovanje tekstilnih delavk praktično ni mogoče.

Tekstilna in usnjarska podjetja kljub visokemu izvozu dosegajo izjemno nizek dohodek in zato so plače nizke, tudi za polovico manjše, kot naj bi bile po kolektivni pogodbi. Težave imajo tudi podjetja, ki so se v celoti preu-

Sindikalisti menijo, da podjetja ne bi poslovala bolje, tudi če delavci ne bi dobivali nobenega plačila za svoje naporno delo in tudi delo v podaljšanem delovnem času. Številni tekstilci in usnjari se vsakodnevno srečujejo z upokojenci iz svojih podjetij, ki imajo višje in zagotovljene pokojnine in jih je zato pred njimi sram.

Sindikalisti tekstilne panoge se jezijo tudi na uslužbenca zavoda za zaposlovanje, saj ugotavljajo, da imajo pri njih moški praviloma pred-

Tekstilna industrija Slovenije ima 89 podjetij s prek 40 tisoč zaposlenimi, kar je 14 odstotkov zaposlenih v industriji in rudarstvu. Ta panoga je v prvem polletju ustvarila 35 milijard prihodkov ali 322 odstotkov več kot v enakem obdobju lanskega leta. Indeks povečanja izvoza znaša 545. Obresti za financiranje proizvodnje predstavljajo več kot 15 odstotkov vseh stroškov oziroma 445 odstotkov več kot lani. V primerjavi z amortizacijo so stroški financiranja trikrat večji. Za osebne dohodke so v tej panogi letos namenili le 30 odstotkov vseh stroškov. Obračunani povprečni OD na delavca so znašali 20.406 tolarjev ali 14 odstotkov manj kot v gospodarstvu Republike Slovenije.

smerila v izvoz, ker doma več nimajo trga.

Tekstilci so najbolj jezni na visoke obresti in na banke, ki se lahko s hipotekami polastijo večine podjetij. Pritožujejo se zaradi velikih družbenih obveznosti, zlasti povečevanja prispevkov na plačilno listo, ki zdaj znašajo že 25 odstotkov. Podjetja obeh panog stiska precejšnji talar.

Plače tekstilk in tekstilcev so ponekod tudi 50 odstotkov manjše od določenih v kolektivni pogodbi. Eno od podjetij je v letošnjem prvem polletju izplačevalo le po 7.000 tolarjev, kar je občutno manj od z zakonom določenega zamenjenega osebnega dohodka.

nost pri posredovanju nove zaposlitve. Šefi slovenjgraške tovarne usnja pa so menda dobili navodilo, naj zaposlujejo le mlade in zdrave delavce, medtem ko naj bi ostarele in bolne pošiljali na zavod za zaposlovanje.

Tekstilci in usnjari so svojo tiskovno konferenco končali z geslom »Jutri bo prepozno«. Zaskrbljeni za usodo svojih podjetij in svojo gmotno in socialno varnost, čakajo na obljubljeni pogovor z vlado. Če od vsega tega ne bo nič, se prav lahko zgodi, da bo stavka zajela vso panogo in da bodo z njo skušali odgnati tudi sedanje oblasti, kot so povedali na tiskovni konferenci.

Franček Kavčič

Franček Kavčič

DELAVCI HIDROMETALA STAVKAJO IZ OBUPA

Večkrat smo poročali o dogajanjih v Hidrometalu Mengeš, kjer so prejšnji teden delavci svoje pravice izsiljevali tudi s stavko. To so prekinili, saj jim je vodstvo za ta teden obljubilo junijsko plačo. Ker obljuba ni bila izpolnjena, so delavci 25. avgusta stavko nadaljevali.

Tega dne se je sestal delavski svet skupaj z vsemi delavci in izglasoval nezaupnico trem vodilnim delavcem. Prvi med njimi je direktor Alojz Bonča, ki bo s tem končal svoj četrti direktorski mandat v podjetju. Razrešena sta tudi komercialni direktor Janez Kolar in šefica računovodstva Marija Drešar. Delavski svet je za novega vršilca dolžnosti direktorja izbral Dušana Božičnika, ki naj bi po prejšnji odločitvi sedanjega direktorja zamenjal šele 1. oktobra, ko bi temu potekel redni mandat.

Po seji sva se s fotoreporterjem pogovarjala z delavci in njihovima predstavnikoma Marjanom Ogrinom in Feliksom Škerlepom. Iz tega, kar sva slišala, objavljamo le nekaj krutih dejstev, s katerimi so soglašali vsi zbrani.

Hidrometal ima danes še vedno 97 zaposlenih, od tega le polovico v delavnicah. V krizo so zabredli pred dvema letoma, ko so naenkrat ostali brez dela in ko jim je inflacija snedla ves zaslužek.

Firma ima od takrat z izjemo kakšnega dne nenehno blokirano žiro račun. Delavci plače dobivajo zelo neredno in manj, kot naj bi znašale po kolektivni pogodbi. Na zborih so zaposleni večkrat zahtevali, kar jim pripada, dobivali pa so le obljube in se navadili živeti od njih. Podjetje nima nobenih pravih podatkov o gospodarjenju in poslovanju in delavci sploh ne poznajo finančnega stanja. Podjetje nima načrta in finančnega načrta za letošnje leto in delavci ne poznajo nobene projekcije, ki bi veljala za obdobje, daljše od enega meseca. Delavci ne vedo, ali so objektivne možnosti za izplačilo zaostalih junijskih plač. Zvedeli so le to, da se je nakazilo v hrvaških dinarjih za posel na

Hrvaškem izgubilo pri enem od slovenskih posrednikov, ki menda nima tolarjev.

Delavci, ki ne vedo ničesar o poslovanju podjetja, vedo, da sta letos poleti kljub hudim težavam hkrati dopustovala direktor in komercialni direktor. Pritožujejo se, da zanje nihče ne išče dela in zaslužka in da so zato v tako nezavidljivem položaju. Spoznali so tudi, da so bile njihove plače ena najmanj pomembnih skrbi dosedanjih šefov.

O nepravilnostih v podjetju in mogočih privatizacijskih težnjah nismo zvedeli ničesar. Zbrani delavci so soglašali le, da sumijo direktorja, da je eno od pogodb sklenil v škodo podjetja, saj delo ni bilo plačano. Opozarjajo tudi

● Bogdan Kavčič DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 350,00 SIT

● več avtorjev: MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – Varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznan služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Stane Uhan: PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače Cena 400,00 SIT

● ROKOVNIK – PRIROČNIK '93

Koledarski del – Blok za zapiske – Vsebinski–sindikalni del. Cena 700 SIT.

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-298

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev: KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI

Navodila – Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Cena 520,00 SIT

● Gregor Miklič NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem. Cena 520,00 SIT

● Mira Becele STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Kako uveljaviti izv. ● Moje pravice na
..... izv. ● Stanov. razmerja izv. ● Nova del. zakon.
..... izv. ● Delavci in uprav. izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Rokovnik–priročnik '93

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

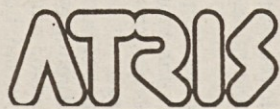
Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne:..... Žig Podpis naročnika

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 32

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmožljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na telefon 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/317-298; žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. **Sobe v Kranjski Gori** – s TWC, za dve, štiri ali pet oseb. Cene nočitve od 10 do 15 DEM, polpenzion 25 do 29 DEM. Telefon: 061/310-047.

2. **Apartmaji v Kaninski vasi – Bovec** – dvo- ali enoposteljni apartmaji v celoti opremljeni za 4 oz. 5 oseb v mesecu septembru. Cena dnevnega najema od 23 do 26 DEM v tolarški protivrednosti. Če ste pripravljeni za mala pleskarska dela, pa lahko dobite tedenski najem brez plačila.

3. **Dom v Planici** – dve-, tri- in štiriposteljne sobe. Penzion 15 DEM. Termini po 15. avgustu.

Zdravilišča

1. **Bivalni kontejnerji v Podčetrtku** – za 4 osebe, cena 45 DEM v tolarški protivrednosti. Termini v septembru.

2. **Naravno zdravilišče »Triglav«** Mojstrana – bivanje v dve-, tri- ali štiriposteljni sobah. Cena polnega penziona 24 DEM, polpenzion 21 DEM. Cene za šole v naravi: za predšolske otroke 13 DEM, za osnovnošolce 15 DEM in za dijake od 18. leta 16 DEM. Pokličite 064/891-020.

3. **Prikolica v Šobcu** – prosto od 24. 8. dalje – zaželeni 10-dnevni termini, cena 850 SIT. Pokličite 065/53-411 – int. 17.

Morje

1. **Počitniške hišice v Bašaniji**, Savudrija: objekt s 4 sobami s po 4 ležišči. V vsakem objektu so skupne sanitarije. Termini v avgustu. Cena penziona 22 DEM v tolarški protivrednosti.

2. **Počitniška stanovanja v Maredi** pri Novigradu: dvosobna stanovanja v počitniškem naselju, v celoti opremljena, trgovina v naselju, plaža idealna za otroke, možnost bivanja za 5 oseb. V sezoni 35 DEM. Termini po 21. avgustu.

3. **Oddih v Poreču** – možnosti najema apartmajev v Lanterni, Picalu od 28. 8. do 18. 9. Cene od 25 do 42 DEM. Apartmaji imajo opremljeno kuhinjo,

bivalni prostor, spalnico, kopalnico in verando oziroma balkon.

Polpenzijska ponudba **na otoku Sv. Nikola pri Poreču** – Splendid – dvoposteljni apartmaji s TWC. Polpenzion v času od 28. 8. do 18. 9. je 17,5 DEM. Polpenzioni v hotelih Zagreb, Neptun od 22 do 26 DEM.

4. **Apartmaji v Dajli** – v septembru, opremljeni za 4 osebe. Cena 29 DEM.

5. **Počitniški dom v Fiesi** – ob obali prijetnega zaliva, tri- in štiriposteljne sobe, etažne sanitarije. Termini do 5. septembra. Cene: penzion odrasli 30 DEM, otroci do 10. leta 25 DEM v tolarški protivrednosti. Turistična taksa ni vključena.

6. **Dvosobni apartma v Maredi pri Novigradu** – v mesecu septembru. Praviloma sedemdnevni termini, cena 25 DEM v tolarški protivrednosti.

7. **Dvosobni apartma – LOPARI – Mali Lošinj** – sedemdnevni ali daljši termini v septembru, cena 25 DEM v tolarški protivrednosti. Možnost plačila v dveh obrokih.

Prikolice

1. **Prikolica v AC Izola** – opremljena za 4 osebe, baldahin, senčna lega. Desetdnevni termini v septembru. Cena 1.500 SIT na dan. Cena septembra 1.300 SIT.

2. **Prikolica AC Ankaran** – za 4 osebe, cena po 10. septembru je 1.600 SIT na dan.

B. PRODAMO

1. Več apartmajev v Kaninski vasi prodamo, apartmaji so enosobni in trisobni. Cena cca 1350 DEM za m².

2. Garsonjere v Stinici – velikost 25 m² in 24 m² + 20 m² atrija. Ponudbe zbira ATRIS.

C. ENODNEVNI IZLET V SLOVENSKEM PRIMORJU – celodnevno križarjenje z barko; ribji piknik, kosilo, sončenje. Skupine od 15–40 oseb. Primerno za sindikalne izlete po slovenski obali. Cena 2000 tolarjev na osebo. Možnost kvalitetnih poslovnih aranžmajev.

D. POSEBNO OBVESTILO – sindikalne organizacije in druge lastnike počitniških domov, stanovanj in bungalovov, ki bi bili zainteresirani za skupno holdinško podjetje v republiki Hrvaški, vabimo k sodelovanju. Svojo namero sporočite ATRIS-u.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: ob potrditvi rezervacije takojšnje vplačilo 30 % celotnega zneska, preostali del mora biti poravnani 12 dni pred pričetkom letovanja. Pri odpovedi, daljši od 30 dni za že rezervirani oddih, zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri odpovedi, krajši od 15 dni, zaračunamo stroške in 20 % celotnega zneska. Pri krajših odpovednih rokih zahtevamo plačilo v celoti. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 10 %. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. **Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 15 dni pred začetkom letovanja.**

Želimo vam prijetno bivanje, kjerkoli ste – Borza sindikalnega turizma.

Direktor borze Metod Zalar

Ing. Edvard Konjšek, pomočnik direktorja tovarne obutve Peko:

DOBAVITELJI IZGUBLJAJO POTRPLJENJE

Okolje, tako ožje kot širše, je bilo za poslovanje Peka zelo neprijazno. Bivši domači trg se je skrčil na slabo desetino, trg bivše SZ je skrajno rizičen in z njim ne delamo več, ostala je dokaj visoka neplačana terjatev in zaloge obutve, ki smo jih, ne v celoti, uspeli prodati proti koncu obdobja.

Banka Slovenije je vodila dosledno monetarno politiko, ki pa ni bila usklajena z nujnimi makroekonomskimi ukrepi, npr. obvladovanje monopolov, obvladovanje ponudbe tujega denarja, obvladovanje OD, visoke cene denarja, itd. Posledica je razkorak med rastjo stroškov in rastjo prihodkov, še posebej je problem pereč za aktivne izvoznike. Ker smo vstopili v obravnavano obdobje dokaj izčrpani zaradi večletnega prelivanja akumulacije in obremenjeni z neugodno premoženjsko strukturo (visoke zaloge, skromen lastni trajni kapital), se je neprijaznost okolja odslavila v obravnavanem obdobju v še temnejši različici, ki se kaže v vedno težji finančni situaciji. V posameznih mesecih je bilo zaskrbljujoče število dni blokiranega žiro računa. Obseg zadolženosti je glede na premoženjsko stanje blizu zgornje meje.

Neplačanih zapadlih obveznosti ni mogoče povečevati, dobavitelji izgubljajo potrpljenje. Poprečno so stroški rasti trikrat hitreje, kot je porastel tečaj tolarja.

Med rastjo stroškov še posebej izstopajo prispevki in stroški financiranja. Notranji ukrepi so sloneli na zniževanju stroškov materiala, dela in kapitala. Naloge imamo opredeljene, obdelane glede na cilje in učinke, nosilce, čase. Področje imamo odprto za nove ideje, predloge, zamisli.

V prvih šestih mesecih smo izdelali 908.406 parov obutve, 4 odstotke manj kot lani v enakem obdobju, zgornjih delov smo izdelali 881.792 parov, 9 odstotkov manj. Poliuretanskih podplatov smo izdelali 1.030.650 parov, 62 odstotkov več, in gumi podplatov 1.017.763 oziroma 21 odstotkov manj kot v prvih šestih mesecih leta 1991.

Delež obutve slabše kakovosti je znašal 0,8 odstotka in je bil štirikrat večji kot lani v enakem obdobju.

Skupaj z zalogami smo v tem obdobju razpolagali z 1.261.171 pari obutve. Prodali smo jih 952.115, 22 odstotkov več, tako da je zaloga gotove obutve 30. junija znašala 309.056 parov, 11 odstotkov manj kot 30. junija lani.

Izvozili smo 615.669 parov obu-

tve, 61 odstotkov več kot lani. Za domači trg smo namenili 336.446 parov, 16 odstotkov manj. Vrednost bruto izvoza skupaj z izvozom za Budućnost znaša 17.414.324 dolarjev. Ker smo izvozili za Budućnost kar za 44 odstotkov manj izdelkov kot lani v enakem obdobju, je tudi skupni izvoz za 12 odstotkov manjši.

Uvozili smo za 11.591.693 dolarjev in presežek menjave v obravnavanem obdobju znaša 5.822.631 dolarjev.

V maloprodajni mreži v Sloveniji smo prodali 450.166 parov, 14 odstotkov manj kot lani v prvih šestih mesecih. Zaloge 30. 6. 1992 so znašale 551.750 parov, lani 485.388 parov.

Prodajali smo tudi na Hrvaškem in v Makedoniji. Skupna prodana količina (s Slovenijo) znaša 790.995 parov.

Maloprodaja v Sloveniji, Hrvaški in Makedoniji ni zadovoljila naših pričakovanj in želja. Razmere za prodajo so bile zares neugodne. V grosistični prodaji smo prodali 81.417 parov, lani v enakem obdobju 87.629 parov.

Vrednost vseh zalog v Peku je znašala 30. 6. 1992 skoraj 1.922 milijonov tolarjev, materiala 304 milijone in polproizvodov, gotovih izdelkov ter trgovskega blaga 1.618 milijonov tolarjev.

Ker so zneski tako visoki, že vsak posamezen odstotek znižanja pomeni skoraj 20 milijonov tolarjev. Vsak tolar pa tako krvavo potrebuje.

Z osebnimi dohodki sledimo kolektivni pogodbi, z močnim 20 odstotnim znižanjem izhodiščnih vrednosti. Izjema je bil april. Poprečni neto OD za 182 ur je v Peku znašal 20.353 tolarjev, za 229 odstotkov je bil višji od lanskoletnega v primerljivem obdobju. V mesecu juniju pa je znašal 24.985 tolarjev in je bil za 284 odstotkov višji od junjskega v letu 1991. Osebnih dohodkov smo izplačevali dokaj redno. Vemo, da osebni dohodki niso visoki, vendar glede na finančni položaj Peka in glede na poslovne rezultate ni bilo možno za osebne dohodke odrezati debelejšega kosa.

Tudi v obravnavanem obdobju ni bilo mogoče realizirati vseh najnujnejših investicijskih potreb. Za investicije smo porabili 25.426 milijona tolarjev. Skoraj v celoti je bila vir lastna amortizacija.

Skupna kratkoročna zadolženost Peka je 30. 6. 1992 znašala 1559,5 milijona tolarjev. V tej zadolženosti

so zajeti prav vsi viri. Stanje dolgoročnih kreditov pa je na ta dan znašalo 81,9 milijona tolarjev. Zadolženost je visoka in nas z več vidikov močno obremenjuje. Vzrokov za zadolženost je mnogo in so prepleteni. Vse, o čemer pišemo, je posredno ali neposredno povezano s stanjem zadolženosti.

Dogajanja v lanskem in letošnjem letu so vplivala tudi na kadrovske področje. Konec junija 1992 je bilo v Peku zaposlenih 2.765 delavcev, lani (brez Budućnosti) 3.339. Rešenih prezeženih delavcev do 30. 6. 1992 je bilo 87, nerešenih 52. V obravnavanem obdobju je izstopilo 192 delavcev, vstopilo 13 delav-

cev, lani izstopilo 110, vstopilo 53. Delež režijskih delavcev brez TEP Mreža je bil 30. 6. 1992 36,4 odstotka.

Prihodki znašajo 3909,2 milijona tolarjev, odhodki 3905,5 milijona tolarjev in bruto dobiček 3,7 milijona tolarjev, obresti in tečajne razlike znašajo 1099,4 milijona tolarjev, samo obresti 502,8 milijona tolarjev. Osebnih dohodkov 619,8 milijona tolarjev, davki in prispevki 134,3 milijona tolarjev. To naj bi bile nekatere najzanimivejše številke, na videz suhoparne, za njimi pa se skriva vsa zapletenost gospodarskega prostora tako v Peku kot v svetu.

(Iz glasila tovarne obutve Peko)

ŽIVLJENJE TEČE...

Piše:
Mag. Aleksej Cvetko

Trajanje pravic iz invalidskega zavarovanja

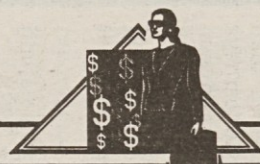
Pravice, priznane zaradi zmanjšanja delovne zmožnosti ali telesne okvare, trajajo, dokler traja invalidnost ali dokler je podana telesna okvara, na podlagi katere so bile priznane. Če pride do sprememb v zdravstvenem stanju, lahko določena pravica preneha ali se spremeni, in to od prvega dne naslednjega meseca po nastanku spremembe.

Če uživalcu invalidske pokojnine zaradi izboljšanja zdravstvenega stanja preneha pravica do pokojnine, ker je postal znova sposoben za delo, se mu invalidska pokojnina vseeno izplačuje, vse dokler mu ni zagotovljena ustrežna zaposlitev, pod pogojem, da se v 30 dneh od prejema odločbe o prenehanju pravice do invalidske pokojnine prijavi pri pristojnem zavodu za zaposlovanje.

S tako določbo je zakonodajalec sicer skušal zaščititi uživalca invalidske pokojnine, ki se mu je zdravstveno stanje toliko izboljšalo, da pri njem ni več mogoče ugotoviti popolne nesposobnosti za pridobitno delo, vendar je vprašljivo, če mu je to res tudi uspelo.

Izplačevanje invalidske pokojnine do takrat, ko se mu zagotovi ustrežna zaposlitev, je namreč za uživalca ugodno samo, če se že vnaprej zavedamo, da zanj nikoli ne bo ustrezne zaposlitve. Vsaka nova zaposlitev oziroma vstop v zavarovanje pa bi zanj že pomenil, da bo moral za pridobitev pravice do starostne pokojnine delati zato, da bo prišel pri izračunu pokojnine do enakih odstotkov pokojninske osnove, zaradi izpada zavarovalne dobe do bistveno višje starosti, kot bi sicer. Čas uživanja invalidske pokojnine se mu namreč v zavarovalno dobo ne vsteva, saj je osnovni pogoj za pridobitev pravice do pokojnine prenehanje zavarovanja. Prav zaradi tega pogoja pa mu tudi kasneje, ob izboljšanju zdravstvenega stanja, zaradi nadaljnjega izplačevanja invalidske pokojnine, ne glede na to, ali je v tem času prijavljen pri zavodu za zaposlovanje ali ne, tega časa ni mogoče všteti v zavarovalno dobo. Ker tega problema ne odpravi niti možnost prostovoljnega zavarovanja, saj kot nova oblika zavarovanja tudi ta izključuje pravico do izplačevanja invalidske pokojnine, lahko pomeni izboljšanje zdravstvenega stanja uživalcu invalidske pokojnine moro, ki mu grozi samo s poslabšanjem njegove bodoče socialne varnosti.

Zato bi bilo potrebno, če hočemo uživalca invalidske pokojnine zaščititi, tudi v primeru izboljšanja zdravstvenega stanja ne samo nadaljevati izplačilo invalidske pokojnine do zagotovitve ustrezne zaposlitve, ampak najprej z zakonom urediti problem zavarovalne dobe v času prejemanja invalidske pokojnine tistim uživalcem, pri katerih bi se kljub izboljšanju zdravstvenega stanja še vedno ugotovilo, da je njihova delovna zmožnost zmanjšana. Priznala naj bi se jim pravice kot invalidom II. oziroma III. kategorije invalidnosti z ustreznimi denarnimi nadomestili uživalcem invalidske pokojnine, pri katerih invalidnosti sploh ne bi več bilo pa bi morali priznati pravice kot zavarovancem, pri katerih je prišlo do brezposelnosti brez njihove krivde. Šele takšna ureditev bi bila (brez upoštevanja psihičnih elementov) osnova za manj boleč poseg v prilagojeno pravico.

POT DO BOGASTVA

DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o.

Ljubljana, Dalmatinova 4 nudi od 1. 7. 1992 naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrodelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebami in privatnim osebami

nove obrestne mere na revalorizirano osnovo

Revalorizacijska stopnja za avgust 1992 znaša 2,0 % mesečno, preračunano na letni nivo 26 %.

Obrestne mere za toolarske depozite so:

		MESEČNE	LETNE
– vezava sredstev na odpoklic	40%–45%R	0,8%–0,9%	9,86%–11,16%
– vezava sredstev nad 1 mesec	R + 1%–3%	2,08%–2,25%	27,26%–29,78%
– vezava sredstev nad 2 meseca	R + 3%–4%	2,25%–2,33%	29,78%–31,04%
– vezava sredstev nad 3 mesece	R + 4%–5%	2,33%–2,41%	31,04%–32,30%
– nad 12 mesecev	R + 8%–11%	2,65%–2,88%	36,08%–39,86%

Posebna ugodnost za privatne osebe

za vezavo sredstev

od 31 do 90 dni:

– do 10.000,00 SIT	R + 6%	2,49%	33,56%
– od 10.001,00 SIT do 50.000,00 SIT	R + 7%	2,57%	34,82%
– nad 50.001,00 SIT	R + 8%	2,65%	36,08%

KREDITNA PONUDBA

– kratkoročni krediti privatnim osebami z rokom vračila 6 mes.	R + 18%	3,41%	48,68%
– kratkoročni krediti privatnim osebami v višini 300 % od vezanih sredstev z rokom vračila 12 mes.	R + 10%	2,81%	38,60%
polog se obrestuje z	40% R	0,80%	9,86%
– komisijski krediti pod pogoji, ki jih naroči naročnik. Kredite lahko dobijo delavke in delavci, člani tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v Delavski hranilnici.			
– kratkoročni krediti pravnim in drugim osebami	od R + 20% – R + 30%	3,55%–4,24%	51,20%–63,80%

POHITITE TER VARNO NALOŽITE SVOJ PRIHRANEK ALI PA REŠITE SVOJO POTREBO PO KREDITIH.

NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE!

Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

OBRATNA AMBULANTA

Prim. doc.
dr. Anton Prijatelj

Dva deci belega

V hudi vročini si kaj radi predstavljamo velik vrček piva z lepo peno na vrhu. Velika večina ljudi meni, da se človek zelo odžaje, če pije hladno pivo. Mimogrede, meni se zdi toplo pivo neokusno! Nekaterim je dovolj en vrček, drugi popijejo dva, tretji pa celo več. Poznal sem že pokojnega inženirja, ki je prepotoval veliko sveta in je vedno naročil le dva decilitra piva, toliko, kot ga je lahko naenkrat z enim požirkom spil. Dejal je, da mu to najbolj dene. Vedno bolj prav mu dam.

In ko ljudi na zdravniškem pregledu vprašam, ali pijejo kaj alkohola ali alkoholnih pijač, mi povedo, da alkoholnih pijač oziroma alkohola prav nič, le sem in tja kako pivo. Če pa vprašam ljudi, ki so bili odvisni od alkohola in so prestali zdravljenje in jih štejem k »zdravljenim odvisnežem od alkohola«, ali še kaj popijejo, mi mnogi odgovorijo, da popolnoma nič. Jih je pa nekaj, ki povedo, da sem in tja kakšno pivo. Takoj vem, da sodijo v rubriko »recidivi« in da tonejo v staro odvisnost.

V nekaterih krajih je navada, da za žejo pijejo brizganec. Najprej pravilo, ki ga vedo povedati mnogi enologi pa tudi ljubitelji in poznavalci dobrega vina, ki niso nikakršni odvisneži, kot danes bolj učenorečemo alkoholikom: če je vino dobro ali odlično, ga ne kvari z vodo ali mineralno vodo; če pa je slabo, potem ne kvari vode. Pred dnevi sem sedel s prijateljem, ki ceni dobro vino, v znani vinski kleti. Ko je poskusil neko novo vrsto vina, je prosil za kozarec čiste vode in po zgornjem pravilu je pil vino posebej in vodo posebej.

Po lokalih opazujem natakraje, pa še vedno ne vem, ali pri brizgancu velja pravilo pol vina in pol mineralne vode ali več vina in manj mineralne vode ali narobe. Predstavljamo si, da velja pravilo: pol pol. Vem za nekoga, ki vsak večer spi 30 brizgancev. Ko sem malo preračunal, sem ugotovil, da to zneso 30 decilitrov ali 3 litre vina vsak večer. In ta človek mi je rekel, da ne pije alkoholnih pijač. Če kdo popije toliko brizgancev, je v lepi kaši in v veliki nevarnosti, da se bo zapil in postal odvisen od alkohola.

Mnogokrat sem poleti v kampih opazoval dopustnike. Pripotovali so zgodaj zjutraj, vsi bledolčni, v praznih oblekah, prav nič športno oblečeni, poiskali so si počitniško prikolico njihovega podjetja in razložili prtjago. Preden so si ogledali, kje je morje in kje je plaža, so si ogledali, kje je bife. Pri nas so bili nekoč kampi, kjer je bil en sam samcat bife. Sedaj pa kaže, da bo več bifejev, morda celo več kot dopustnikov. Če je bil en sam bife, so poiskali trgovino in hitro dopolnili »manjkajoče« steklenice. Veliko od teh je dopust preživel med trgovino in bifejem, med bifejem in prikolic, kjer so v senci metalni karte in pridno gasili žejo. Da bi šli plavat, hodit, igrat namizni tenis, balinat, ne, za to niso imeli časa. Le ob večerih si slišal bolj ali manj ubrano petje. Bolj ko je bila družba pivska, bolj ko je bila »pod gasom«, bolj je bilo petje razglašeno. Manj ko je bilo ubrano, dlje je trajalo. Seveda na veliko »veselje« sosedov. Prav nič niso bili veseli takih podoknic. In taki so potem povedali, kako lep dopust je bil, ker so se ga vsak dan dobro nažgali.

PROTI POSLEDICAM SUŠE: Z ZAGOTAVLJANJEM KRME, ODPISOM DAVKOV IN ODLOGOM PLAČILA DAJATEV

Kmetje in kmetijski strokovnjaki iz Pomurja ocenjujejo, da zadnji dež, bilo ga je le štiri litre na kvadratni meter, nikakor ne bo omilil katastrofalnih posledic dolgotrajne suše. Predvsem na področjih, kjer je zemlja prodnata, dež ni namočil polj, tako da bo škoda – v Pomurju je doslej ocenjena na šest milijard tolarjev, še večja. Predvsem vinogradniki pričakujejo, da bo škoda v vinogradih objektivno mogoče oceniti šele po prvih obilnejših padavinah. Že zdaj pa je suša uničila vsaj 40 odstotkov letošnje vinske letine, pri poljščinah pa se škoda giblje med 65 in 90 odstotki.

Posledice suše niso povsod enake. Komisija za odpravo posledic naravnih nesreč v občini Pesnica pri Mariboru je, naprimer, ocenila dosedanje škodo zaradi suše na 604 milijone tolarjev. To je kar 20 odstotkov

vsega družbenega proizvoda te občine.

Komisija za spremljanje in oceno škode zaradi suše pri izvršnem svetu novogoriške skupščine je zbrala podatke o dosednji škodi in napovedanih dolgoročnih posledicah v goriškem kmetijstvu. Najhuje bo posledice dolgotrajnega pomanjkanja dežja občutilo vinogradništvo, ki je v novogoriški občini najpomembnejša kmetijska panoga. Velika pa bo posredna škoda tudi v živinoreji.

Vroče poletje je na Goriškem doslej uničilo povprečno okoli petino letošnjega pridelka grozdja. Na višjih vinogradniških legah, predvsem v okolici Šempasa, v Dorenberku in Braniku so se trte že začele sušiti. Letošnji trgatvev pa bo gotovo tudi po kakovosti pridelka slabša kot običajno. Grozdne jagode imajo namreč manj sladkorja in kislin. Na Banjski in Trnovski planoti

Bodo prihodnje pomlad hlevi še tako polni?

in na Ligu pa bodo imeli največ škode živinorejci. Živinoreja je na tem območju edina kmetijska dejavnost. Rejci pa zaradi od vročine zažgane trave že od začetka tega meseca za krmo uporabljajo seno, ki naj bi ga imeli za zimo. Posledice suše bodo

torej v živinoreji na dlani že prihodnje pomlad. Veliko škodo bo seveda imelo tudi podjetje Agro Gorica, kjer je suša močno prizadela polja s koruzo za silažo, ki jo potrebujejo za živinorejsko farmo na Ajševici.

V sadjarstvu in vrtnarstvu je

škoda manjša, in sicer zaradi namakanja v Spodnji Vipavski dolini, kjer so glavno pridelka pospravili pred sušo. Novogoriška komisija je ocenila, da sedanja škoda v goriškem kmetijstvu znaša skoraj 824 milijonov tolarjev.

V posavskih občinah takšne suše, kot je sedaj, ni bilo v zadnjih treh desetletjih. Škoda je iz dneva v dan večja. Suša je prizadela celotno območje od Krškega polja do obronkov Bohorja, Orlice in Gorjancev. V nižinah polja spominjajo na pozno

škoda v posavskem kmetijstvu 2,8 milijarde tolarjev, v nekaterih panogah pa bodo posledice vročega poletja še prihodnje leto.

V brežiški občini škoda, ki so jo ocenili na dobro milijardo tolarjev, predstavlja kar 40 odstotka družbenega bruto proizvoda, v sevnjski občini pa škoda znaša 739 milijonov tolarjev ali 26 odstotkov družbenega proizvoda občine.

Po najnovejših podatkih je škoda, ki jo je v Sloveniji povzročila letošnja suša, presegla 20 milijard tolarjev. Več kot polovico te škode sta utrpela Pomurje in Podravje. Po podatkih kmetijskega ministrstva, ki je pripravilo informacijo za sejo vlade in predlog najbolj potrebnih ukrepov, bo posledice suše dokončno mogoče oceniti šele po koncu sušnega obdobja. Suša je namreč iz dneva v dan večja.

Vlada je zato obravnavala in sprejela predlagane ukrepe, ki so za zdaj naravnani predvsem v zagotavljanje krme, ustvarjanje možnosti za odkup živine in odpis davka od katastrofskega dohodka kmetov. Hkrati pa bo vlada predlagala odlog plačila dajatev zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in prispevkov za zdravstveno zavarovanje. Ukrepi, ki jih je predlagala vlada, se nanašajo tudi na odplačevanje posojil za naložbe v proizvodno opremo in objekte ter v trajne nasade.

Kmetijski minister Jože Protner je povedal, da bo vlada predlagane ukrepe v najkrajšem času tudi operacionalizirala. Dejal je tudi, da se zaradi posledic suše hrana ne bi smela podražiti. No, najpomembnejše je, da bo vlada ob letošnji katastrofalni suši priskočila prizadetim na pomoč. To je glavno pri tej (pre) vroči poletni zgodbi.

U.

Herman Rigelnik: PLAZA STEČAJEV NE BO!

Herman Rigelnik

Te dni se je mudil v Ravnah na Koroškem Herman Rigelnik, podpredsednik slovenske vlade. Med drugim je povedal, da je vlada v zadnjem času uvedla več kot 40 gospodarskih ukrepov. Delegacija Mednarodnega denarnega sklada jih je ugodno ocenila, vendar je hkrati menila, da trda ometarna politika nima smisla, če ostanejo neuspešna podjetja pod pokrovom moratorija za stečaje. Podpredsednik Rigelnik je v pogovoru z direktorji tudi dejal, da je bilo novi vladni ekipi povsem jasno, da sta jugoslovanski in vzhodnoevropski trg razpadla. V slovenskem gospodarstvu, gravenem za trg nekdanje Jugoslavije, je proizvodnja hitro padala. Prvi ukrep je bil dvigovanje tečaja s strani Banke Slovenije, potem je vlada liberalizirala uvoz in tako pocenila stroške proizvodnje. S tem je močno zmanjšala inflacijo, čeprav po mnenju Hermana Rigelnika strukturni vzroki ostajajo. Ker slovenska industrija deluje le v eni izmenici in le s 70-odstotno zmožljivostjo, je na dlani, da bo potrebno

osvojiti nove trge in seveda privabiti tuji kapital.

Podpredsednik slovenske vlade je še napovedal, da bo ta mesec inflacija nižja od dveh odstotkov, kar je zadosten razlog za odpravo velikega R, ki je edini ostanek indeksacije. Do plaza stečajev pa ne bo prišlo, ker bodo upniki poskušali na pametnejše načine poskrbeti za svoj vložek. Pa tudi število brezposelnih do konca leta ne bo preseгло številke sto tisoč, napoveduje Herman Rigelnik.

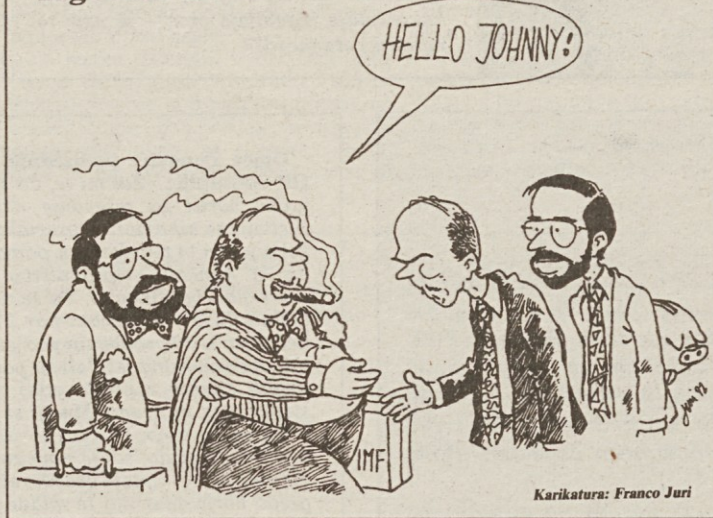
A. U.

SLOVENIJI ODPRLI VRATA V IMF

Postopek za včlanitev Slovenije v Mednarodni denarni sklad bomo lahko končali še pred letnim zasedanjem IMF in Svetovne banke, ki bo zadnji teden septembra, je po končanem obisku v Sloveniji povedal član uprave izvršnih direktorjev Mednarodnega denarnega sklada Godert A. Posthumus. Ob tem je zatrdil, da za slovensko članstvo ni več nobenih ovir, še zlasti ne političnih.

Slovenija je pri postopku včlanjevanja, tako je v navadi, zaprosila, naj jo zastopa nizozemski izvršni direktor v IMF Godert A. Posthumus, ki v upravi izvršnih direktorjev zastopa tako imenovano nizozemsko skupino članic, v kateri so poleg njegove države še Romunija, Bolgarija, Izrael, Ciper in bivša Jugoslavija. Kot je povedal gost iz IMF,

Trgovci z novci

Karikatura: Franco Juri

ni nujno, da bi Slovenija ostala v tej skupini, saj bo lahko kot članica oddala glas za katerega koli drugega izvršnega direktorja.

Godert A. Posthumus se je sestal s podpredsednikom slovenske vlade Hermanom Rigelnikom, ministrom za finance Mitjem Gasparijem, guvernerjem Banke Slovenije Francetom Arharjem in podpredsednikom gospodarske zbornice Josipom Škobernetom. Zagotovil je, da bo z vsemi svojimi močmi pospešil postopek včlanitve v IMF.

V pripravah je potrebna dokumentacija, na podlagi katere bo uprava izvršnih direktorjev predlagala za Slovenijo določeno kvoto, o kateri bo nazadnje odločal svet guvernerjev, v katerem je trenutno 170 predstavnikov držav članic. IMF ocenjuje slovensko finančno in gospodarsko moč na podlagi podatkov iz let od 1980 do 1984, ko je bila Slovenija še del Jugoslavije.

Član uprav izvršnih direktorjev IMF je še opozoril, naj Slovenija s sprejemom v to ustanovo ne pričakuje kakšnih posebnih vidnih sprememb, saj je dobršen del dejavnosti IMF svetovanje nacionalnim vladam, ki pa je zapne narave. Vlada te ali one države namreč nasvet strokovnjakov Mednarodnega denarnega sklada upošteva ali pa tudi ne.

Obstaja pa možnost kratkoročne finančne podpore v okviru določenega programa, vendar računamo, da Slovenija takšne podpore ne bo potrebovala, je dejal Posthumus.

Po njegovem mnenju je članstvo v IMF pomembno zlasti zato, ker je pogoj za včlanitev v Svetovno banko kot zelo pomembno posojilodajalko in ker s tem postane država del mednarodne finančne skupnosti. To pa je še kako pomembno, ko komercialne banke razmišljajo, s kom bodo sodelovale in s kom ne.

U.

CONA DISKRETNOSTI SE JE DOBRO OBNESLA

Kreditna banka Maribor uvaja cono diskretnosti še v petih poslovalnicah. Po uspešnih prvih korakih v pobreški izpostavi so se za enake odločili še v poslovalnicah Tabor, Melje, Tezno, S 23 in Lenart.

»Črta diskretnosti se je izkazala za presenetljivo uspešno,« pravi g. Prekoršek, vodja pobreške poslovalnice. »Kljub začetnim dvomom so ljudje kmalu razumeli sistem in ga vzeli za svojega. Zdaj, po nekaj tednih, delavcem za okenca ni več treba opozarjati strank, saj čakajoči sami poskrbijo za red. Celotno začetno užaljenosti, češ zakaj pa moram stati meter od okenca, ko pa je vendar dovolj prostora, so prešle, saj so ljudje ugotovili prednosti tega, da lahko z delavcem na štiri oči opravijo svoje finančne posle.«

Zaradi ugodnih odmevov in uspešnosti prve,

poskusne cone diskretnosti je Kreditna banka Maribor uredila cono diskretnosti v petih poslovalnicah. Po dosedanjih izkušnjah poteka promet bolj urejeno, saj se stranke uredijo v vrste in se ne več kopičijo okrog okenca. Opazili so celo, da se pojavlja manj težav, kadar je v banki več ljudi, kot takrat, ko jih je manj, saj takrat stranke še zmeraj takoj stopijo k okenču.

»Rad bi vam povedal primer učinkovitosti cone diskretnosti. Vsak zadnji dan v mesecu pridejo v banko upokojeanci, ki vpisujejo svoje pokojnine. Preden smo zjutraj odprli banko, sem stopil ven in čakajočim razložil namen in način uporabe cone diskretnosti. Ne samo da ni bilo nobenih težav, stranke so celo pohvalile novi način poslovanja,« je razložil gospod Prekoršek.

VSAK DAN V VEČERU

VELIKA NAGRADNA IGRA

VEČ VEČ VEČER

150€ IN VEČ NAGRAD

Renault 5, pohištvo, televizorji, pralni stroji, mali gospodinjstvi aparati, vrtni kamini, armature, svetila, trezorji,...

Vsak teden nova prilika za bralce Večera!

Nagrade tedensko, VEČje mesečno, še VEČje v super nagradnem žrebanju!

Vse o nagradni igri in nagradah vsak ponedeljek v dnevniku Večer!

JEKLO AVTOHIŠA RENAULT

TEHNA AVTOHIŠA RENAULT

VEČ VEČ VEČER

ODVRŽENI IN POZABLJENI

Našo redakcijo je enega teh zadnjih, vročih avgustovskih dni obiskala skupina preplašenih fantov iz Bosne, ki so bili minula tri leta v Ljubljani na poklicnem šolanju. A zares vroče nam je postalo tedaj, ko smo poslušali njihovo žalostno zgodbo: »Ostali smo brez pripravniškega dela in kar je pri vsem najhuje, že mesec dni smo skoraj brez hrane,« je potožil komaj 17-letni Igor Bogunović, ki je sicer doma s hrvaške strani Save, iz Slavonskega Broda.

Dozdaj so potrkali na vrata že prenekaterih ustanov, vendar brez vsakega uspeha. Samo od obljub, ki jih kar naprej poslušajo, pa ne morejo živeti. Prav zato so se tudi odločili, da obiščejo še našo redakcijo.

Odgovorna sta GPG in SCT

Skupina, ki nas je obiskala, zastopa šestnajst fantov, vajecev, ki jim je prihod v Slovenijo organiziralo Gradbeno podjetje Grosuplje. S seboj pa so prinesli tudi pismo devetih drugih fantov, ki jih je v Slovenijo pripeljalo Gradbeno podjetje SCT (to pismo objavljamo v celoti) in ki delijo z njimi podobno usodo. Gre torej za 25 vajecev. To so učenci, ki so končali triletno poklicno gradbeno šolo in so se izučili za strojnike, tesarje, zidarje, železokrivce. Tisti učenci, za katere je v času šolanja skrbelo GPG, stanujejo v dijaškem domu na Gerbičevi 51a, drugi (iz SCT) pa so razporejeni po samskih domovih.

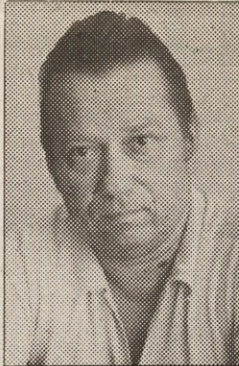
Obiskali so nas v spremstvu njihovega vzgojitelja Metoda Škerjanca, ki skupaj z njimi trka na vrata raznih uradov, a brez uspeha, češ da so zdaj dopusti. V GP Grosuplje, ki jih je pred tremi leti pripeljalo v Slovenijo, so jim nazadnje rekli, naj se znajdejo, kot vejo in znajo, ker da je za njihov položaj kriva »družba« in ne gradbeno podjetje, zato naj jim zdaj ta »družba« tudi pomaga.

Z njimi je tudi Omer Zubović, sindikalni predstavnik svobodnih sindikatov iz GP Grosuplje, ki fantom, kot je sam povedal, že mesec dni plačuje iz lastnega žepa za en skromen obrok hrane na dan, da le nekako preživijo. Nekateri fantje si pomagajo sami in občasno na črno poprimejo za vsako delo. Njihov položaj je iz dneva v dan bolj negotov. Domov ne morejo, saj tam divja vojna in so njihove hiše zvečina porušene. Tu pa so ostali brez hrane in kot kaže, bodo kmalu ostali tudi brez strehe nad glavo.

Ta hip imajo fantje, ki so nas obiskali, še streho nad glavo v dijaškem domu na Gerbičevi v Ljubljani, a ker se bo kmalu začelo novo šolsko leto, jim bodo morali odreči gostoljubje. In ne vedo, kam bodo potem odšli.

Njihov steber opore

Metod Škerjanec je bil tri leta njihov vzgojitelj v domu

Metod Škerjanec: »Fantje niso prišli v Slovenijo kot Cigani, ampak kot učenci na povabilo gradbenih organizacij. Ker niso krivi za nastale razmere, bi jim morali omogočiti, da končajo pripravništvo, saj se bodo potem lažje znašli. Dokler se ne morejo vrniti, bi jim morali omogočiti preživetje, legalno stanovanje in primerno hrano. To so pripravljene odslužiti z lastnim delom. Najbolj boli človeka, kako ljudje izgubljajo srce – je mar to evropski standard?«

Po končani triletni poklicni šoli je 25 mladih fantov iz vojnih področij v Bosni in na Hrvaškem ostalo brez ustrezne prehrane in stanovanja. Na sliki: Skupina fantov v naši redakciji

jene prehrane, da se sami znajdejo,«

In tako se je začela trnova pot vzgojitelja ter njegovih nekdanjih varovancev od enih kljuk do drugih. Kot pravijo, so bili na Republiškem odboru Rdečega križa z njimi zelo prijazni, vendar pa jih v zbirni center za begunce ne morejo sprejeti, saj nimajo begunskega statusa. Poleg tega bi

dan,« je zgrožen Metod Škerjanec.

Kot nam je uspelo zvedeti, je GP Grosuplje 23. junija vložilo prošnjo za pridobitev delovnega dovoljenja. Toda takrat je veljala še stara zakonodaja. Zapletlo pa se je pri dokumentih, saj fantje niso imeli urejenih dokumentov, delovnih knjižic ipd.

Toda fantje so doma z vojne območja in tako ne morejo priti do potrebnih dokumentov. Zato bi morali zanje iskati drugačne, bolj prožne rešitve, da bi njihov položaj nekako le uredili, ne pa da jih pošiljajo z enega naslova na

drugega, samo da se jih znebijo. Neodgovorno pri vsem tem pa je, da jim za začetek še svetujejo, naj si pomagajo, kot vedo in znajo. Gradbeni podjetji sta si enostavno umili roke in pustili fante lačne, brez stanovanja. Le-ti niso krivi, da so obviseli v praznem prostoru jugoslovanske zmešnjave – njihov primer je vse-kakor izjemen in ga zakon ni mogel predvideti. Zato bi moralo življenje pisati zakone, ne pa, da zakoni uničujejo življenje, podjetja pa si umivajo roke.

Marija Frančeskin
Slike: Sašo Bernardi

Prošnja

Prosim vas, vzgojitelj Metod Škerjanec, ki ste nam bili vzgojitelj vsa tri leta, za kar smo se šolali tle v Ljubljani, da nam pomagate v naši strašni situaciji. Podjetje SCT nas je navuklo v Ljubljano, da se šolamo za njega in nam obečavalo vse najboljše. Mi smo na to pristali in bili optimisti. Jaz naprimer sem se trudil in naredil zaključni izpit na koncu tretjega letnika s pravdobrim uspehom. Bom vrlo kratak.

Ob koncu šolskega leta so nas poslali na zdravniški pregled z obečanjem, da nas bodo zaposlili v podjetju in da bomo opravili pripravništvo ter s tem dobili tudi kvalifikacijo. Preselili so nas v samske domove, opravili smo zdravniške preglede, potem pa so nam povedali, da nas v podjetju več ne rabijo in da se javimo Rdečemu križu, tam da nam bo najboljše. To nam je reko gospod Borštnik. Ostali smo brez sredstev za preživljanje, brez urejenih dokumentov za prebivanje v republiki Sloveniji in brez končane pripravniške dobe, ki bi nam dala kvalifikacijo. To pomeni, da smo kljub triletnemu uspešnemu šolanju ostali brez poklica. To je nešteto strašno.

Lepo vas prosim v imenu vseh učencev, ki jih kasneje navajam, da nam v tej nezgodni situaciji po svojih močeh pomagate. To vas prosimo mi jadni, nikom krivi, da smo Bosanci in da nas sudbina bije sa svižu strana. Naj nam firma omogoči, saj da uspešno zaključimo pripravništvo in dobimo s tem tudi potrdilo o zaključeni izobrazbi in poklicu. Ne bi delali zaradi denarja, ki bi ga dobili kot pripravniško plačo, ampak zaradi tega, da zaključimo tisto, kar smo začeli pred tremi leti.

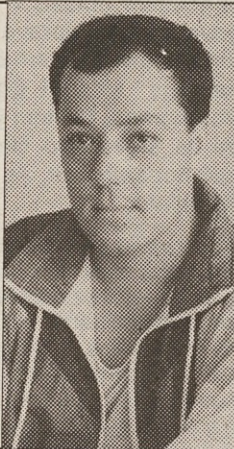
Imena in priimki učencev ki vas prosijo: Safet Pajalić, Osman Mehmedović, Mujaga Kadić, Elsad Alekić, Misvet Dizdarević, Samir Osmančević, Fikret Grošić, Esmir Muzaferović, Nevzet Burzić.

Lepo vas prosimo še enkrat, pomagajte nam.

Ljubljana, 17. 8. 1992

Safet Pajalić

Omet Zubović: predsednik sindikata GP Grosuplje: »Žal mi je, da se moramo javno boriti za reševanje naših težav. A stvari se nikamor ne premaknejo. Naša želja je, da bi tem fantom pomagali, tako da bi končali pripravništvo in dobili ustrezno kvalifikacijo. Po še nepopolnih podatkih je v Ljubljani kar 275 mladih delavcev iz 30 gradbenih podjetij, ki so se v Sloveniji redno izšolali za poklic, pa so zaradi znanih zapletov zdaj ostali brez stanovanja in hrane. Mnogi si pomagajo z delom na črno, pa tudi to se bo po 15. oktobru končalo, saj je novi zakon o tujcih zelo strog. Ljudje včasih rečejo, naj se gredo borit. Mar naj te mlade ljudi brez izkušenj pošljemo v smrt?«

in jim, kot so dejali, ves ta čas nadomeščal očeta in mater, jim pomagal svetovati in reševati težave. Pa tudi zdaj je fantom poglavitni steber opore. Sam pravi takole:

»V začetku julija, ko sem odšel na dopust, sem vprašal Franca Bogovića, kadrovnika v GP Grosuplje, ali je vse urejeno, da bodo fantje dobili pripravniški staž. Zagotovil mi je, da je vse urejeno in da so dobili zeleno luč z ministrstva za delo, da bodo lahko fante zaposlili kot pripravnike. Tako sem odšel lahkega srca na dopust. Vrnil sem se 12. avgusta. Fantje so bili vsi pobiti, kot brez življenja. Dobesedno se mi je stemnilo pred očmi, ko sem zvedel, da so jih pustili v domu samo zaradi dobrote ravnatelja. Podjetje pa je od njih dvignilo roke, prenehalo plačevati zanje bivanje v domu in pustilo šestnajst fantov samih, brez ure-

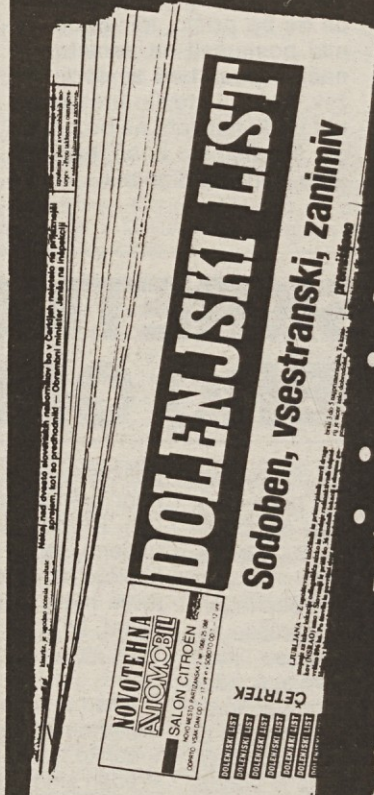
fantje radi dokončali šolanje, za kar pa je potreben še šestmesečni pripravniški staž. Na Republiškem odboru RKS so poslali omenjenima gradbenima podjetjema poseben dopis, a odgovora niso dobili.

Nov, strožji zakon

Na republiškem zavodu za zaposlovanje so jim rekli, da zdaj velja nov zakon o zaposlovanju tujcev, ki je zelo strog. Predlagali so jim, naj se obrnejo na območno enoto v Ljubljani. O položaju teh fantov vedo tudi na centru za socialno delo v občinah Vič in Bežigrad, pa tudi na ministrstvu za zdravstvo, družino in socialno politiko.

»Problem je v tem, da so fantje brez stanovanja, da so od danes na jutri v dijaškem domu, da so brez organizirane prehrane že od 14. julija, da imajo en kos kruha in deset dekagramov salame za ves

... pokrajinski tednik, ki poroča

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli Krajini, Posavju, na Kečevskem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- je glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

Dolžniška kriza

ZAKAJ SO DIREKTORJU PLUTALA USTRELILI PSA

Ljubljanski Plutal je dobra firma, vendar finančno zavožena. Na takšno trditve naletite predvsem v slovenskih bančnih logih, ki pa jo kvari rahla (ekonomska) lepota napaka. V resnem poslovnem svetu firma ne more biti dobra, če je finančno zavožena. Tam je lahko podjetje dobro ali slabo, nikakor pa ne more biti dobro in finančno zavoženo. Očitno gre za nekaj drugega, in sicer za kronično podkapitaliziranost slovenskega gospodarstva, ki je preživelo nekaj pravecatih katastrof. Zgodba sama zase ne bi bila nič posebno novega in presenetljivega, če... No, če ne bi imela svojega denarja v Plutalu tudi Kranjska posojilnica in hranilnica Ljubljana, ki je v javnosti bolj znana kot »Jelinčičeva banka«, kajpak zaradi ustanovitelske soudeležbe prvaka SNS Zmaga Jelinčiča.

Stvar je eskalirala ob spoznanju, da Plutal v tem času Kranjski hranilnici preprosto ne more vrniti kakih 180 milijonov tolarjev. Problem pa je počil tisti trenutek, ko je direktor te banke obvestil svoje partnerje, da je račun banke blokirani. V splošnem preplahu so posamezniki, ki so se zbal za svoj denar, skušali priti do njega po klasičnih mafijskih poteh (mimo-grede: direktorju Plutala Ivanu Koželju so doma na dvorišču ustrelili psa in mu po telefonu sporočili, da je naslednji na vrsti on), vendar so kmalu spoznali, da so zgrabili napačnega bika napačno za roge. Problem je namreč precej globlji, o čemer govori tudi podatek, da se je Plutal z 90 odstotki svojih upnikov uspel dogovoriti za 30-mesečno reprogramiranje svojih dolgov. Temu dogovoru se je pridružila tudi Kranjska posojilnica in hranilnica, ki pa ji grozi stečaj. Očitno je ta banka preveč svojih naložb (govori se o 80 odstotkih) usmerila samo v eno podjetje, kar sodi med začetniške napake pri vlaganju finančnega kapitala.

Plutal je danes po vseh ekonomskih in tehnoloških merilih zdravo podjetje, kar še zlasti potrjuje letos pridobljeni certifikat ISO 9001, s čimer se lahko pohvalijo le redka slovenska podjetja, ki bi jih lahko prešteli na prste ene ali dve roki. O ekonomičnosti njegove proizvodnje govori bilanca lanskega poslovanja, ki ga je podjetje zaključilo sicer s pozitivno ničlo, toda če bi odšteli stroške financiranja, bi v Plutalu zabeležili 38-odstotni dobiček, s čimer se lahko pohvali le malokdo v svetu. Od kod torej izvirajo njegove gromozanske finančne zagate?

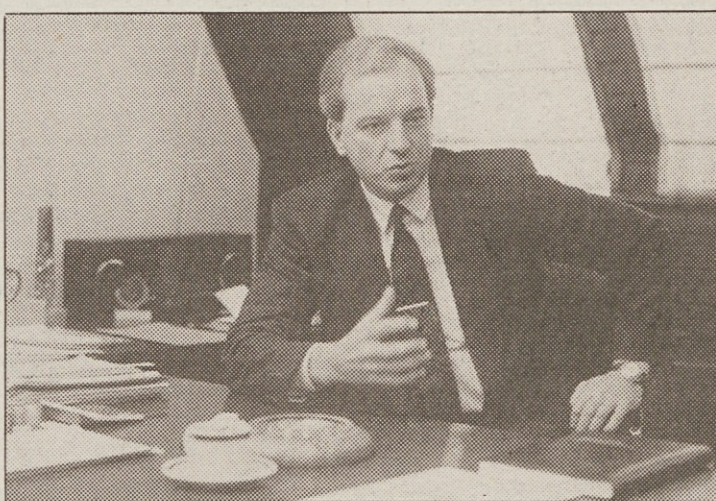
Družbeni kapital v zasebne žepe

Ivan Koželj nam je povedal, da je Plutal ostal najprej »kratek« za 8 milijonov dolarjev, ki jim jih dolgujejo iraški partnerji. Njihova finančna luknja se je še za 7 milijonov DEM poglobila lani s slovensko osamosvojitvijo, ki so ostali v bivši Jugoslaviji. In smo tam. Plutal je ta izpad skušal premostiti z najemanjem kratkoročnih kreditov na sivem trgu, pri čemer je bil prisiljen pristati na vsakršne pogoje. Kakšni so bili ti pogoji, nam pove podatek, da je bil oktobra lani veliki R kar 21,5 odstotka. Skupaj z malimi obrestmi so torej v teh časih posojilodajci služili celo do 30 odstotkov mesečno na vloženo glavico. Če vemo, da je marka v tem obdobju bolj ali manj stala, so bili to torej čisti, realni zaslužki. Koželj poudarja: »Ni firme na svetu, ki bi lahko to plačala!«

Slovenska politika se je v tem času trkala po psih z zaslugami za osamosvojitve, s čimer je skušala prikriti dejstvo, da pa smo bili gospodarsko nanjo povsem nepripravljeni. Vsako gospodarstvo na svetu ima državo tudi zato, da ga skuša obvarovati pred tako imenovanimi nekomercialnimi riziki ali višjimi silami. Peterle tu se kaj takega niti sanjalo ni. Dokaz: Koželj je bil šestkrat pri ministru Rejcu, vendar je bilo vse kot bob ob steno. Peterle-tove vlade očitno niso zanimala manjša, sposobna podjetja. Skrbel jo je predvsem socialni mir, se pravi podjetja z velikim številom zaposlenih, ki so dobivala zelo jasno pogojevanje pomoč – zamenjava vodstva. Seveda ne kar tako in na pamet, temveč skladno z novim razmerjem politične moči. »To, kar je delal Peterle, je hujske

od vseh suš in drugih naravnih katastrof, ki so nas kdaj zadele,« besno razlaga Koželj.

Ekonomske analize bodo sicer še pokazale, kaj se je pravzaprav dogajalo v tem času, toda nekaj stvari je nespornih. Kdor je lani julija startal z malo večjim mankom lastnega kapitala in se je bil potem prisiljen zadolževati na sivem trgu, ta je danes nesolventen. V tem času se je začela tudi erozija družbenega kapitala, ki se je na najrazličnejše načine pretakal v zasebne žepe. Do denarja so začeli prihajati ljudje, ki so bili tako ali drugače povezani s politično nomenklaturo. In ti ljudje so potem pod najbolj oderuški pogoji posojali denar podkapitaliziranim družbenim podjetjem, ne meneč se kajpak za njihovo usodo. Država je vse to dovoljevala. Vprašanje je povsem logično: ali niso desni revolucionarji, ki so imeli v rokah pomembne državne funkcije, vse to načrtno dopuščali? Nanj posredno odgovarja izjava prvaka Narodno demokratične stranke Rajka Pirnata, ki je v znanih polemikah o privatizacijskem zakonu dejal, da se je spremenilo razmerje politične moči in da gre zdaj (pri privatiza-

Ivan Koželj: »To, kar je delal Peterle, je hujske od vseh suš in drugih naravnih katastrof, ki so nas kdaj prizadele!«

ciji namreč, op. p.) za to, da se temu ustrezno prilagodi še ekonomska.

Država ni mignila niti s prstom

Kakor koli je že bilo, država ni mignila niti s prstom, da bi preprečila špekulacije in ropanje družbenih podjetij. Tisti, ki je kakemu podjetju posodil znesek 1, je lahko računal na dobiček 3, 4 ali

celo 5 v enem letu, in to v markah. Plutal beleži nenormalno visoko ekonomičnost proizvodnje, seveda brez te posebne slovenske dolžniško-upniške lopovske zgodbe, zaradi katere nas bo še dolgo bolela glava. Od kod? Koželj pri iskanju odgovora ni prav nič razmišljal: »Stroški delovne sile so v naši dejavnosti po svetu okoli 30 odstotkov, v Plutalu znašajo le 7.« Ta odgovor pojasnjuje marsikaj. V teh časih finančnih

samo enkrat in adijo več kot desetletni trud in potrjevanje na za-hodnem trgu.

In kaj zdaj? Koželj je prepričan, da so se stvari s prihodom dr. Janeza Drnovška na čelo slovenske vlade začele temeljito spremenjati. Ocenjuje, da je večina makroekonomskih potez nove vlade, če odmislimo tisto polomijo s povečanjem plač državni upravi in družbenim dejavnostim, uperjenih v sanacijo slovenskega gospodarstva. Od sedanje vlade pričakuje, da bo pokrila nekomercialne rizike, ki so jim bila v preteklosti izpostavljena slovenske podjetja. To je edini način zdrave sanacije gospodarstva, pri čemer pa mu še na kraj pameti ne pade, da bi se zavzemal za tako imenovano linearno sanacijo ali morebiti za to, da bi o tej sanaciji odločali tisti bančniki, ki so tudi sami potrebni saniranja. Kriteriji sanacije bi morali upoštevati vse ekonomske vidike, v čemer vidi edini porok, da bodo sanirana res samo zdrava podjetja, ki bodo že jutri ustvarjala preprosto potrebno akumulacijo. V tem primeru se ni bati, da bi ostali brez takšnih podjetij, kot je Plutal. In kaj reči ob reprogramiranju dolgov, za katero so se odločili Plutalovi upniki? To je edini način, da sčasoma pridejo do svojega denarja. Seveda ne gre za nobeno novost, kajti natanko tako se je reševala tudi svetovna dolžniška kriza. Kajti če kdaj, potem je prav danes v slovenskem gospodarstvu še kako aktualno staro židovsko reklo: »Če nekomu posodim malo denarja, je to njegov problem, če mu ga veliko, postane moj!« Ubogi Koželjev pes s tem ni imel nobene zveze... Ivo Kuljaj

VUKIČEVIĆ (ŠE) NI WOLF

Walter Wolf

Wolfcommerce, d.o.o. LJUBLJANA, Titova 118

Ko sem v časopisu prvič zagledal oglas firme Wolfcommerce z znakom, sem bil prepričan, da gre za podjetje v verigi podjetij Walterja Wolfa. Ker tudi osebno poznam njegovega predstavnika za Slovenijo Matjaža Tomljeta, direktorja podjetja TOKO-WOLF in znanega avtomobilskega dirkača, pa se mi je vseeno zdelo malce čudno, da podjetje Wolfcommerce ponuja brezobrestne kredite. Tembolj, ker danes vsak cepec ve, da brezobrestnih kreditov v resnem poslovnem svetu ni. Potolažil sem se z razmislekom, da imajo Wolfovi že kaj za bregom.

Toda glej zlomka! Ta teden dobimo v redakcijo vabilo na novinarsko konferenco, pod katero se je podpisal Tomaž Tomlje in iz katerega je bilo razvidno, da ima Tomlje nekaj proti Wolfcommerceu. Stvar je bila povsem pojasnjena na novinarski konferenci, ki se jo je poleg Matjaža Tomljeta in njegove priklupne sodelavke udeležil tudi pravni zastopnik podjetja TOKO-WOLF Dušan Senčar, odvetnik in Slovenec znan kot zanesenjaški oče pohorske Zlate lisice.

Sogovorniki so nas brez dlake na jeziku seznanili s tožbo na ljubljanskem temeljnem sodišču, ki so jo vložili proti Miodragu Vukičeviću, ki da je naredil podjetje Wolfcommerce pod zaščitnim znakom Walterja Wolfa. In res: primerjava logotipov obeh podjetij ne dopušča nobenega dvoma. Znak Wolfcommercea je na las podoben znaku Walterja Wolfa. Le silueta volka je pri Wolfcommerceu na sredini znaka črk W in samo doprsna.

Bralstvo in iskanci brezobrestnih posojil so bili seveda prav tako prepričani, da gre za podjetje iz Wolfove verige, o čemer pričala kanonada telefonskih klicev, ki jih je s prošnjami za kredite prejel Tomaž Tomlje. Ta je povedal, da je Vukičevićeva opozoril na to in ga prosil, naj spremeni znak, vendar je slednji vztrajal pri svojem. Stvar bo zdaj razrešilo sodišče. Ker gre za prvi tak primer v naši sodni in gospodarski praksi, bo odločitev sodišča v tem primeru zelo zanimiva. Tembolj, ker je po pripovedovanju Tomljeta Walter Wolf v promocijo svoje firme in blagovne znamke v Jugoslaviji vložil ogromna sredstva. Sam Tomlje pa naj bi skupaj s partnerji v desetih letih vložil vanjo najmanj 5 milijonov DEM. Odločitev sodišča, od katerega Wolfovi zahtevajo takoj tudi začasno odredbo o prepovedi uporabe znaka Wolfcommercea, pa bo zanimiva tudi zato, ker v tem primeru očitno ne gre zgolj za to, da neki Vukičević v osamosvojeni Sloveniji lahko čez noč nastopa kot Wolf, temveč predvsem za to, da ta levitev nekam nevarno in nesramno zaudarja po Balkanu.

I. K.

Že me srbe vsi prsti, da bi ti pomlatila obraz!«

Že je dvignila pest, ali tedaj je bil pater kakor sapa pri svoji sablji. Niti opasal je ni v sobi, tater ročno je izginil pri vratih. Pater polkovnik pa je vil roke in vzklikal: »Oj, ti nesrečna dispenza! Ti preklicana dispenza!«

Meto je s tem vzklikom razdražil še huje. »Tebi bi bilo po volji, da bi morala vedno molčati, kakor miš v luknji pod zidom! Toda nič ne bo! Ali sem morda edino zato na svetu, da ti zavijem ude v flanelo? Kaj še! Povem ti, potrpežljivost moja je prekipela do vrha in nič več ne boš pometal z mano! Teh požeruhov nečem v hišo, da veš! Ravnaj se po tem! To je zadnja moja beseda! Ako ne, ti zapojem drugo pesem, ti suha dlaka ti! Sedaj se poberi spat! Toda le urno!«

»Že grem, Metka! Že grem!« hiti prelat-polkovnik.

Zadajci ugleda nje razljučeno oko mene, ki sem doslej ponižno stal v somraku pri vratih. V novem življenju mojem je bila to prva ženska, s katero sem imel opravila. Toda kruto me je sprejela.

»Kaj,« je kričala, »tukaj tiči še drugi pojeduh? In opit je že do grla? No, tebi pa odprem vrata drugače!«

Že je iztezala pesti proti meni in oči so mi bile v nevarnosti, da mi jih izpraska. Tedaj mi je rešitelj Azrael razširil dušno obzorje, da se mi je še bolj razjasnilo hišno

Ivan Tavčar:

razmerje patra polkovnika.

»Sestra Meta,« ki šepnem na uho, »pomiri se in bodi oprezna! Strežnik Peter je ravnokar prišel iz tvoje sobe, ali rumeno svojo paličico, znak službe svoje, je pozabil v nji.«

Omahnila ji je pest in siknile so Meti izmed zob besede: »Da bi vzelo peklo tega tepca!«

Komaj čuti prelat-polkovnik, da se polega nevihta v srcu zveste gospodinje, že se mu vzbudi vojaški pogum.

»Res! Kdo je to?«

Rekši skoči k meni. »Kaj delaš tukaj? Kdo te je poklical? Kdo te je poklical?«

»Tujec sem!« odgovorim.

»Tiho! Dokler govorim jaz, mora vsakdo molčati v hiši moji!« Stara Meta se je v tem izmuznila iz sobe, in ravno zategadelj je kričal pater polkovnik tako hrabro name.

»Govori torej, če te vprašam!« se zadere iznova. »Meniš li, da me boš smešil v moji hiši? Kdo si?«

»Tujec, ki hoče v mesto!«

»Tujec! V mesto hočeš! Spominjam se. Na ime Porodnice božje! Sedaj se pa ne spominjam, ali sem poslal kurirja na sveto komisijo! Jezus! Če sem morda pozabil! Več sva pila s tem bakrenim vrغام, nego morem prebiti!«

V sobo stopi strežnik Peter. Zopet ima rumeno paličico v rokah

4000

(14)

in z mirnim glasom naznani go-spodu svojemu:

»Sveta komisija je prišla!«

»Torej nisem pozabil,« se razveseli polkovnik, »torej sem vendarle poslal kurirja! Moja glava pač misli na vse! Kje je zbrana sveta komisija?«

»V modri sobi!«

»Pelji tujca vanjo. Sveti komisiji pa naznani, da sem bolan in da se zato ne morem udeležiti seje. Ako se sklene, tujec tudi lahko prenoči pri meni! Sob imam obilo! Tudi to poroči sveti komisiji!«

Nato se pater polkovnik obrne k meni: »Koliko si že plačal zame, tujec?«

»Šestdeset lir!«

»Plačaj jih še šestdeset, ker si nastavljal ušesa po mojih sobanah in po kotih, kamor si se vrnil nepoznan!«

Vzamem iz pasu šestdeset lir, da jih odštejem patru polkovniku. Mislim je že, da je njegov ta denar, kar se zopet odpro prikrita vratca, in stara gospodinja se nam iznova prikaže iz svoje spalnice.

»To je pa moje,« izpregovori jako odločno. »Saj ni treba, da bi vse poganjal po grlu, saj tudi lahko kaj daš za hišo! Lire so moje!«

Pograbila je denar in porogljivo pristavila: »Ti spat! Ti, Petreček, pa pelji tega tujca do svete komisije! Odrinimo!«

Tako se je tudi zgodilo. Ko stopiva s Petrom v modro sobo, je bila ondi že zbrana tako imenovana »mala komisija za preiskovanje tujcev«. Načeloval ji je stari kanonik od svetega Nikolaja, si volas in dobrovoljen gospod. Zapisnikar je bil nadvikarij Gregorij, mlad in precej rejen gospod, kateremu se je takoj videlo, da mu jako teknejo pečene ptice, ki jih obira pri mizi škofovi. Strežnik Peter pove najprej, kar mu je naročil pater polkovnik.

»Lepo! Lepo!« pravi stari kanonik. »Pa naj spi, no, pri patru polkovniku! Kaj pravite, vi otročiči?«

»Jaz pravim,« odgovori nadvikarij, »da se ravnajmo strogo po predpisih. Popustnost se čisto kar najostreje kaznuje sama.«

»Tudi moje mnenje!« pritrdi svetega Florijana cerkovnik in tretji član male komisije. »Kako bi sodil o nas blagi nadškof, ako smo popustljivi proti tujcu, ki je morda krivoverec ali še kaj hujšega!«

»Obraz njegov ne kaže tega,« se brani kanonik. »Obilo greha ta človeček še ni storil na svetu!«

»Obraz, oče kanonik? Meni pa ravno ta obraz ni po volji! Gotovo se ne motim, če trdim, da se je ta človeček že mnogo šalil s služabniki božjimi!«

Nadvikariju Gregoriju pritegne tudi cerkovnik in še dostavi: »Poglejmo le njega dolge lase! Krščanski človek se striže in brije! Ravnajmo se po predpisih blažene Antona od Kala!«

»Pa se ravnajta po njih, sit-

neža!« zagodrnja kanonik. »Sveta komisija za izpraševanje tujcev je itak sklicana za jutri; v eni noči mu podgane in miši ne oglojajo kosti! Tajnik Gregorij, sestavi zapisnik in popiše tujca! Ti cerkovnik, pa imej pripravljen pečatni vosek in pečat male komisije! Ta čas lahko nekoliko podremlem.«

Načelnik male komisije precej zaspi. Vendar tem marnejši je nadvikarij tajnik. Sestavi obširni zapisnik in mojo osebo vestno popiše do zadnjega lasu. Zmeril je, kako dolge so mi roke in noge; končno sem moral stopiti še na tehtnico, da se je uradno določila teža mojega telesa. Ko se je vse to lepo zabeležilo in po komisiji zakonito podpisalo, so me tirali v nekako ječo, ki so jo imeli za takšne namene pripravljeno v mestnem oziidju. Na golih deskah sem moral prebiti prvo svojo noč na zemlji; miši in podgane so mi bile družice, in voda, ki je ne prestano kapala od stropa, me je premočila do ranega jutra malone do kože. Težke železne duri so trikrat zaklenili za menoj, in da bi se ne mogla pripetiti zamena, je pritisnila nanje mala komisija petkrat svoj pečat in prednje postavila dvojno stražo, ki je vso noč čula pred ječo.

Tako oprezno in modro so leta 4000. po Kr.r. ravnali s tujcem, ki je hotel v belo našo Ljubljano!

Drugo jutro me je vzbudilo na trdih deskah. Vse kosti so me bolele in glad me je davil. V ječo sem tičal in najmanjše jedi mi ni pri-

pravila dobrotna roka. Tudi posode z vodo ni bilo, kakršne so bile pred 2000 leti v najslabšem zaporu. Ko se spustim s plesnivih desek na ilnata tla, se razprši tolpa podgan v vse kote; pod stopali pa mi malone zapljuska, toliko je vode po zemlji. Poizkušam močno železna vrata, ali bi se ne dala odpreti. Toda brezuspešno. Zakličem, da bi privabil morda stražnika. Razlega se sicer glas po hodnikih, ne priklidem pa žive duše! Obrnem se na drugo stran, kjer v temnem kotu opazim na pol skrita vrata. Močno se začudim, ko vidim, da niso zaprta. Brez vsake težave jih odprem in stopim na nekakšno dvorišče. Po kamenitem tlaku je poganjala redka trava, in pajek je bil od stene do stene napredel umazano mrežo svojo. Visoko tam gori se je kazalo nekoliko modrega neba; iz tega se je videlo, da je to zapuščeno dvorišče še v mestnem oziidju, čigar strmo zidovje ga je obkrožalo. Krenem po tlaku dalje; povsod enaka zapuščenost in samota! Dopsem do kraja, kjer mi visok železen paž zapre daljšo pot. Onkraj paža se razgrinja širen vrt s pisanimi gredicami in bel posutimi stezami. Bila je jesen, ali vendar je po tem kraju kalilo marsikatero cvetje. Zadaj se je dvigala s svojimi stebri in stolpci mogočna in krasna palača; na nji pa se je vse lesketalo od zlata, kakor bi gledal tempelj, ki ga je nekdanji kralj Salomon sezidal Gospodu v čast.

Nadaljevanje prihodnjič

